

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT
2019

Sjukhusbibliotekets betydelse för sjuksköterskors informationskompetens

En kvalitativ studie ur ett bibliotekarie- och sjuksköterskeperspektiv

TERECE PALM DACKESKOG

HÖGSKOLAN I BORÅS

VETENSKAP FÖR PROFESSION

© Terece Palm Dackeskog
Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Sjukhusbibliotekets betydelse för sjuksköterskors informationskompetens: En kvalitativ studie ur ett bibliotekarie- och sjuksköterskeperspektiv

Engelsk titel: The importance of the hospital library for nurses' information literacy: A qualitative study from the perspective of librarians and nurses

Författare: Terece Palm Dackeskog

Färdigställt: 2019

Abstract: The aim of this bachelor thesis is to examine the importance of the hospital library for nurses' information literacy. The hospital library can play a key role for nurses interested in evidence-based approaches to their work. Two main research questions are posed: In what ways does the hospital library work to support nurses' information literacy? How do nurses view the hospital library as an information resource? To address these questions three hospital librarians and three nurses are interviewed using semi-structured interviews. Christine Bruce's *Seven faces of information literacy* were used in the analysis to examine varying experiences of information literacy.

The results show that the most important categories relation to information literacy are; information technology, information sources, information process and information control. What seems to be of great significance for the nurses is the possibility to use the hospital librarians as a resource. Their competence is regarded as invaluable and of significant importance to nurses that are library users. Context also seems to be important for information seeking processes. The hospital library seems to be more important for nurses when they are doing research or studying, than in the context of clinical work.

Nyckelord: sjukhusbibliotek, informationskompetens, sjuksköterska, sjukhusbibliotekarie, informationsökning, kvalitativ studie

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	3
1.2 SYFTE	4
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	4
2. LÄGESBESKRIVNING	5
3. TIDIGARE FORSKNING	6
3.1 SJUKHUSBIBLIOTEK	6
3.2 SJUKSKÖTERSORS INFORMATIONSKOMPETENS	8
4. TEORETISKT ANALYSVERKTYG	10
5. METOD	12
5.1 METODVAL.....	12
5.2 URVAL.....	13
5.3 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE	13
5.4 TILLVÄGAGÅNGSSÅTT VID ANALYS.....	14
5.5 ETISKA HÄNSYNSTAGANDEN	14
6. RESULTAT OCH ANALYS	15
6.1 INFORMATIONSTEKNOLOGI	15
6.2 INFORMATIONSKÄLLOR	16
6.3 INFORMATIONSSÖKNINGSPROCESSEN	20
6.4 INFORMATIONSKONTROLL.....	23
6.5 INFORMATIONSANVÄNDNING.....	24
7. DISKUSSION	27
8. SLUTSATSER	29
8.1 FÖRSLAG PÅ FRAMTIDA FORSKNING	30
KÄLLFÖRTECKNING	32
BILAGA 1	36
BILAGA 2	37

1. Inledning

Att kunna söka och använda information är betydelsefullt för många människor. Att sedan ha möjlighet att göra det på ett effektivt sätt är inte alltid lika lätt, då olika personers informationskompetens kan se olika ut. Lindqvist och Söderlind (2013) skriver att då det finns brist på information, skapas ett behov som gör att vi söker information. Då rätt information sedan hittas kan ett problem lösas. Det är något som vårdpersonalen hanterar dagligen och arbetet på ett sjukhus innebär att de behöver vara informationskompetenta för att kunna ge bästa tänkbara vård. I det arbetet kan tillgången till ett sjukhusbibliotek vara en avgörande faktor och det är något som bekräftas av andra undersökningar (Cuddy, 2005).

De flesta har troligtvis hört talas om sjukhusbibliotek, men alla vet nog inte vad arbetet som görs där innebär i praktiken. Att ha tillgång till ett sjukhusbibliotek betyder dock inte att all vårdpersonal använder sig av det, utan en betydande del av vårdpersonalen som arbetar på sjukhus varken använder eller vet vilka resurser som finns att tillgå för dem. Anledningarna till det kan dock variera (O'Dell & Preston, 2013).

Sjukhusbiblioteken kan ha flera olika målgrupper beroende på hur organisationen ser ut. En stor målgrupp är vårdpersonalen och den kan sedan delas in i undergrupper, där sjuksköterskorna är en användargrupp. En av sjukhusbibliotekets funktioner är undervisning och handledning för vårdpersonalen i informationssökning och hur de då kan utveckla sin informationskompetens. Dock behövs det en bättre förståelse för vilka behov sjuksköterskorna har av information. Det kan göras genom att bibliotekarierna interagerar med dem och tar reda på behoven (Lindsay, Oelschlegel & Earl, 2017). I sjuksköterskeutbildningen ges det undervisning i informationssökning, men då sjuksköterskorna kommer ut i arbetslivet kan det finnas olika orsaker till att de sedan inte i så stor utsträckning använder sig av denna kunskap. Sjukhusbiblioteket kan då vara en resurs i detta viktiga arbete. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) ska kvaliteten i sjukvårdens verksamheter systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För att det ska kunna uppfyllas behöver även vårdpersonalens informationskompetens kontinuerligt utvecklas och det är en skyldighet enligt hälso- och sjukvårdslagen. Även i kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska uppmärksammas vikten av sjuksköterskors informationskompetens, då det står att sjuksköterskorna ska ”aktivt tillämpa och implementera bästa tillgängliga evidens och beprövad erfarenhet i omvårdnadsprocessens alla steg” (Svensk sjuksköterskeförening, 2017, s. 8).

1.1 Problemformulering

Informationskompetens är viktigt för att sjuksköterskor ska kunna bibehålla sin kompetens inom sitt arbete och ha förmågan att värdera de nya forskningsresultat som kommer. Att implementera nya metoder och tekniker är ständigt pågående inom vården och en sådan explosion av information ställer ständigt nya krav på att sjuksköterskorna behöver vara informationskompetenta (Byrne, 2011). Sjuksköterskornas arbete genomgår en ständig förändring och de får ett utökad ansvar (Weilenmann, 2019), vilket i sin tur ställer krav på fortlöpande kompetensutveckling. För att sjuksköterskorna ska ha möjlighet att utveckla sin kompetens behövs resurser av olika slag. En av resurserna kan vara sjukhusbiblioteket och det arbete som bedrivs där. Thomas (2012) beskriver att sjukhusbiblioteken är en del av vårdprocessen och arbetet gentemot vårdpersonalen

innebär att vara ett stöd inom forskning, fortbildning och kompetensutveckling. Det finns utländska studier som undersöker sjukhusbibliotekets betydelse för sjuksköterskornas informationskompetens (Lindsay, Oelschlegel & Earl, 2017). Däremot har jag inte funnit aktuell svensk forskning inom området, utöver att det finns exempel på kandidatuppsatser (Almqvist, 2018; Mattsson & Värn, 2018) som undersöker andra aspekter av sjukhusbibliotek.

Den betydelse sjukhusbiblioteket kan ha för informationskompetensen hos personalen på ett sjukhus och vilka effekter det i sin tur kan ha på det arbete som bedrivs på sjukhuset beskrivs av Bayrer, Beattie, Lucas, Melberg och Melton (2014). Dock finns det exempel på studier som visar att sjuksköterskor inte ser sjukhusbiblioteket som den primära informationskällan i det kliniska arbetet. De vänder sig istället till en kollega i informationssökningsprocessen och ser sjukhusbiblioteket främst som en resurs för professionell utveckling eller i studiesyfte (Ebenezer, 2015). Det är därför viktigt att sjuksköterskorna känner att sjukhusbiblioteket är ett stöd och en resurs som finns att tillgå och är relevant inom alla aspekter av deras yrke. Sett ur sjukhusbibliotekets perspektiv är det även viktigt att visa på sitt värde och sin betydelse för användarna. Att visa på sjukhusbibliotekets relevans och vikt är angeläget då de är en liten enhet i en stor organisation. Mot denna bakgrund är det intressant att undersöka hur bibliotekarier och sjuksköterskor ser på sjukhusbibliotekets betydelse för utvecklingen av sjuksköterskors informationskompetens.

1.2 Syfte

Syftet är att nå fördjupad kunskap om vilken betydelse sjukhusbiblioteket kan ha för utvecklingen av sjuksköterskors informationskompetens, ur ett bibliotekarie- och sjuksköterskeperspektiv.

1.3 Frågeställningar

Hur arbetar sjukhusbiblioteket som en resurs för att främja sjuksköterskors utveckling av sin informationskompetens?

Hur ser sjuksköterskorna på sjukhusbiblioteket som en resurs för utvecklingen av sin informationskompetens?

2. Lägesbeskrivning

I detta avsnitt presenteras hur sjukhusbiblioteken är uppbyggda och var de befinner sig organisatoriskt.

Enligt 2017 års biblioteksstatistik från Kungliga biblioteket så finns det 65 sjukhusbibliotek i Sverige. Antal årsverken av den totala personalen på sjukhusbiblioteken är 165 och av dessa är 111 bibliotekarier. Det kan sättas i relation till att det finns 85181 sjuksköterskor som arbetar inom hälso- och sjukvården enligt 2015 års statistik. Med hälso- och sjukvården avses här sjuksköterskor som arbetar på sjukhus, vårdcentraler och familjeläkarmottagningar (Socialstyrelsen, 2018). Många av sjukhusbiblioteken i Sverige har två olika uppdrag. Det ena riktar sig mot patienter och anhöriga och kallas för den allmänna delen. Den andra delen är medicinsk facklitteratur som riktar sig till vårdpersonal och studenter (KB, 2018). Nuförtiden har de flesta sjukhusbibliotek landstinget som huvudman. Men då sjukhusbiblioteken började utvecklas i början på 1900-talet, sköttes de av folkbiblioteken. Huvudfunktionen var då att förmedla litteratur till patienterna. Under 1980-talet började landstingen ta över som huvudman för sjukhusbiblioteken och den medicinska delen började utvecklas mer. Den allmänna delen blev mindre eller avskaffades och orsaken var att patienterna blev färre då vårdtiderna blev kortare. Idag har sjukhusbiblioteken mer likheter med forskningsbiblioteken än med folkbiblioteken. Vårdpersonalen är sjukhusbibliotekets huvudsakliga fokus, men både patientinformation och utbildningar för patienter och närstående är viktiga arbetsområden (Thomas, 2012).

Sjukhusbibliotekens roll både nationellt och regionalt har varit svår att placera och de har istället samarbetat med andra aktörer såsom Sveriges Kommuner och Landsting. Ett av dessa samarbeten är EIRA, som arbetar med upphandling av sjukhusbibliotekens e-resurser. Sjukhusbibliotekens placering inom landstingsorganisationen varierar, men det förefaller vara vanligt att de ligger under forskning och utbildning inom sjukhusets organisation. Sjukhusbiblioteken är en viktig del av sjukvården, men det är viktigt att de kan redovisa omfattningen av verksamheten för att på så sätt få en bättre förankring i sjukvårdsorganisationen. Sjukhusbibliotekens placering i bibliotekssfären i Sverige har även gjort att det varit svårt att skaffa en helhetsbild över hur verksamheten ser ut. Svårigheten att få en överblick beror även på att det inte är förrän 2009 års biblioteksstatistik som både den allmänna och den medicinska delen på sjukhusbiblioteket ingår i statistiken. Sjukhusbibliotekens mål finns dokumenterade i de olika regionala biblioteksplanerna, men det har saknats nationella övergripande mål. För att sjukhusbiblioteken ska fortsätta utvecklas är det viktigt med ett aktivt deltagande i det samordnande arbete KB utför. KB har sedan 2011 ett samordnande ansvar för alla offentligt finansierade bibliotek. Det innebär att de har betydelse för sjukhusbiblioteken i frågor som rör ökade samarbeten och genom insamlandet av statistik gällande verksamheterna (Thomas, 2012).

Även om det har saknats nationella övergripande mål, så nämns nu sjukhusbiblioteken i utkastet till den nationella biblioteksstrategin. KB har av regeringen fått i uppdrag att lämna förslag till nationell biblioteksstrategi för att främja samverkan och kvalitetsutveckling inom det allmänna biblioteksväsendet. En delrapport kom under våren 2018 och målet är att det slutgiltiga förslaget ska lämnas till Kulturdepartementet i mars 2019. I utkastet till den nationella biblioteksstrategin tas det upp att sjukhusbiblioteken har en varierande omfattning på det stöd som tillhandahålls för

användarna och att tillgången till kunskap är ojämlik (Fichtelius, Persson & Enarson, 2018).

Thomas (2012) understryker att om den pedagogiska verksamheten ställs i relation till antalet årsverken, så bedrivs det en omfattande pedagogisk verksamhet på sjukhusbiblioteken. KB:s statistik för 2017 visar att antalet anställda på sjukhusbiblioteken som arbetar med organiserad undervisning är 90 stycken och antalet timmar undervisning är 2110 timmar fördelat på 5414 deltagare. Utöver det ordnades det 1935 tillfällen med ”Boka en bibliotekarie”. Den pedagogiska verksamheten på sjukhusbiblioteken kan se olika ut, men vissa moment är oftast förekommande. Det kan exempelvis vara undervisning i informationssökning, bibliotekarier som enligt önskemål kommer till den specifika verksamheten och undervisar eller att personalen bokar tid med en bibliotekarie för hjälp med till exempel informationssökning eller referenshantering. Då det gäller den tekniska utvecklingen så har de medicinska fackbiblioteken varit föregångare på området. Den kontinuerliga snabba tekniska utvecklingen gör att sjukhusbiblioteken ständigt behöver anpassa sina tjänster till sjukvårdsorganisationens behov (Thomas, 2012). Detta är även något Chaturvedi (2017) beskriver då hon påpekar att de medicinska bibliotekariernas yrkesroll har förändrats de senaste årtionden på grund av den ökade digitaliseringen. Detta innebär även att klinikernas krav på vetenskaplig information har ökat, men att de inte alltid har tid att söka den information de har behov av.

3. Tidigare forskning

Här presenteras tidigare forskning om sjukhusbibliotekens resurser och pedagogiska arbete för personalen. Efter det tas den forskning upp som handlar om hur informationskompetensen kan se ut för användargruppen sjuksköterskor. Det har varit svårt att finna aktuell forskning som handlar om sjukhusbibliotek i Sverige. Jag anser dock att den forskning som gäller sjukhusbibliotek i andra länder går att applicera på de svenska förhållanden, då de enligt min bedömning arbetar på liknande sätt och tillhandahåller jämförbara resurser. Bedömningen grundar sig dels på Thomas (2012) utredning och dels genom egen erfarenhet av arbete på ett sjukhusbibliotek.

3.1 Sjukhusbibliotek

Sjukhusbibliotekarierna har betydelse för sjuksköterskors informationskompetens eftersom de erbjuder undervisning och handledning i hur de på bästa sätt ska utveckla dessa färdigheter. De senaste två decennierna är informationskompetensen hos sjuksköterskorna något som fått allt större betydelse och det har nu en mer framträdande roll i sjuksköterskeprofessionen (Lindsay, Oelschlegel & Earl, 2017). Enligt Holst et al. (2009) kan sjukhusbibliotekariens arbete ses som en investering för sjukhuset genom att bidra till högkvalitativ patientvård, effektiv drift av sjukhuset, fortbildning för personalen och genom att erbjuda patienter och närstående hälsoinformation. De stöttar även den forskning och innovation som en del av personalen ägnar sig åt. Att ha tillgång till en sjukhusbibliotekaries expertis kan ha betydelse för att personalen ska känna sig tillfreds med sitt arbete och att patienterna blir nöjda med den vård de får. Vidare ger sjukhusbibliotekarierna personalen stöd i att utveckla deras kompetens inom respektive specialitet. Det kan göras genom tillgång och undervisning i de databaser sjukhusbiblioteket tillhandahåller. Undervisningen kan visa hur man på bästa sätt finner

evidensbaserad information som sedan kan vara avgörande för de kliniska beslut som tas (Holst et al., 2009). Inom sjuksköterskeprofessionen är evidensbaserad vård och omvårdnad ett begrepp som syftar till att ge patienten vård enligt bästa tillgängliga kunskap och att garantera att hälso- och sjukvårdens resurser används effektivt. Det innebär att sjuksköterskorna har ett ansvar att säkerställa att patienterna får omvårdnad i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet (Svensk sjuksköterskeförening, 2016).

En undersökning som ger en bild av de förändringar som sjukhusbiblioteken genomgått är den av Thibodeau och Funk (2009). De undersöker vilka förändringar som sjukhusbiblioteken genomgått i USA mellan 1989 och 2006. Resultatet visar att antalet sjukhusbibliotek har minskat och att 30 % av dem även minskat sin bemanning. Procentuellt har dock antalet bibliotekarier ökat, eftersom en högre andel av personalen är utbildade bibliotekarier 2006. Samtidigt har antalet resurser som biblioteket tillhandahåller ökat och bibliotekariens roll förändrats. Denna förändring beror till stor del på de teknologiska förändringar som sker och att medicinsk information är tillgänglig på andra sätt, till exempel via de databaser som sjukhusbiblioteket tillhandahåller. 2006 har 78 % av biblioteken användarundervisning i databassökning och det kan jämföras med att 50 % har någon form av användarundervisning 1989. Även Taylor (2015) har tittat på den utveckling som sjukhusbiblioteken haft. Sjukhusbiblioteken på 1970-talet har varken datorer eller fax och är endast ett fysiskt bibliotek. Den primära användargruppen är läkare. Sjuksköterskor och annan vårdpersonal får ingen uppmuntran att använda biblioteket. Den biblioteksservice som erbjuds användarna liknar den som finns idag, men metoderna är annorlunda och framför allt så tar allt längre tid. I mitten av 1980-talet börjar dock sjukhusbiblioteken bli mer tillgängliga för sjuksköterskor och övrig vårdpersonal. Det är svårare att göra samma jämförelser och titta på svenska förhållanden, eftersom det inte fördes statistik för den medicinska delen av sjukhusbiblioteken i Sverige förrän 2009.

För att sjukhusbiblioteken ska ha möjlighet att fortsätta sin utveckling är det viktigt att visa på dess betydelse och värde för organisationen. Bayrer, Beattie, Lucas, Melberg och Melton (2014) skriver att sjukhusbiblioteken på olika sätt behöver påvisa sin betydelse inför organisationsledningen. Det finns annars risk för budgetnedskärningar, minskade lokaler, neddragning av personal och i värsta fall att biblioteket stängs. Deras undersökning tittar på hur sjukhusbiblioteket kan arbeta för att i största möjliga mån möta de organisatoriska mål som finns. Den genomfördes genom att enkäter via mail skickades till biblioteksanvändare inom olika arbets kategorier på sjukhusen. Resultatet visar att nästan alla deltagare anser att användandet av sjukhusbiblioteket har medfört förändringar i deras kliniska arbete. Exempel på förändringar är att det undviks onödiga undersökningar, utskrivningar och operationer för patienterna. Det leder även uppdateringar av policys och införande av nya rekommendationer inom läkemedelsanvändning och testutföranden. Även Cuddys undersökning (2005) visar att den information vårdpersonalen hämtat från sjukhusbiblioteket till största delen används till förbättrad patientvård. Undersökningen genomfördes genom att sjukhuspersonal som antingen gjort litteratursökningar eller fjärrlån, besvarade en enkät om vilket sätt de använt informationen de hämtat in från biblioteket. Resultatet överensstämmer med de organisatoriska mål sjukhusbiblioteket har.

Sandieson och Goodman (2018) beskriver att ett sätt för sjukhusbiblioteken att nå ut med undervisningen är genom e-lärande. Det är ett effektivt sätt för inläring som karaktäriseras av lättillgänglighet och flexibilitet för användaren. Det ger även

sjukhusbiblioteken möjlighet att nå ut till fler användare, eftersom det inte begränsas av bibliotekariens tillgänglighet. Undersökningen visar att en av anledningarna till att det finns som resurs på sjukhusbiblioteket handlar om att det finns bibliotekarier som är intresserade av området och dess utveckling. En annan anledning är brist på utrymme för fysisk undervisning. På de bibliotek där e-lärande inte används, uppges orsakerna vara tidsbrist, brist på tekniskt kunnande, personalbrist och ekonomiska utmaningar. Vinsten med e-lärande kan vara möjligheten att nå ut till så många användare som möjligt, men ses även som kompetensutveckling för bibliotekarierna.

3.2 Sjuksköterskors informationskompetens

Det finns många olika definitioner av informationskompetens och de har också utvecklats genom åren. American Library Association (1989) tog fram standarder för att definiera informationskompetens. Där identifieras det som färdigheter för att kunna känna igen ett informationsbehov och lokalisera, utvärdera och använda informationen på ett effektivt sätt. Freiburg (2017) påpekar att detta och andra tidigare sätt att se på informationskompetens innebär att syftet med informationssökningen är lätt att identifiera, men att det inte sätts samman i ett större sammanhang. Forskare har allt eftersom insett vilken skillnad informationskompetens faktiskt kan spela för människors liv och en av skillnaderna är att man numera kan se informationskompetens ur ett socio-kulturellt perspektiv. Bruce (1997) menar att informationskompetens kan beskrivas genom de olika föreställningar människor har om begreppet och att det handlar om relationen mellan människa och information.

Då jag sökt efter tidigare forskning som handlar om sjuksköterskors informationskompetens, så finns det enligt min bedömning förhållandevis mycket forskat om sjuksköterskestuderande och informationskompetens. Dock anser jag att det finns färre undersökningar där sjuksköterskors informationskompetens studeras. Jag vet inte vad det kan bero på, men jag anser att frågan är intressant och tankeväckande. En undersökning som dock tittar på informationssökningsprocessen ur både sjuksköterskestudenters och sjuksköterskors perspektiv är utförd av Dee och Stanley (2005). De undersöker hur de här grupperna söker information gällande studier och arbete. Som en följd av undersökningen kan sedan de medicinska bibliotekarierna utveckla resurser som är anpassade för dem. Resultatet visar att båda grupperna i första hand använder sig av kollegor och tryckt material för att få tillgång till information. Hos framför allt sjuksköterskorna är en anledning att denna information är lättillgänglig. Det är viktigt eftersom det upplevs att tid saknas. En annan anledning är att mer än 75 % av sjuksköterskorna upplever att de saknar tillräckliga kunskaper i databassökning. Motsvarande siffra för studenterna är 20 %.

Brist på tid för utvecklingen av sjuksköterskors informationskompetens är något som bekräftas i Hedman, Lundh och Sundin (2009) undersökning. Sjuksköterskornas uppfattningar visar att det är svårt att gå från utbildningens akademiska praktik till yrkeslivets vårdande praktik. Sjuksköterskorna har i utbildningen fått lära sig vikten av att ta med sig kunskaperna och följa med i forskningen i yrkeslivet. Men det upplevs som en utmaning, då tiden inte finns eller att det inte anses vara en prioriterad arbetsuppgift. Den vetenskapliga förankring som anses viktig i sjuksköterskeutbildningen ges inte så mycket utrymme i yrkespraktiken. Även Sundin (2003) tar upp att den traditionella yrkesidentiteten är dominerande på arbetsplatsen och

att sjuksköterskors självständighet vid informationssökning då är liten. Den medicinska kunskapshierarkin dominerar och sjuksköterskorna förlitar sig istället på läkarnas tolkning av informationen. På yrkesgrupp-nivån är istället den nya yrkesidentiteten dominerande, där fokus ligger på omvårdnad. Det ges utrymme för självständig informationssökning och det finns intresse att dela med sig av kunskapen till kolleger. Dock kan det vara svårt att placera sjuksköterskorna i den ena eller andra kategorin, utan de kan ibland röra sig mellan de olika yrkesidentiteterna.

I Forsters (2015) undersökning intervjuas sjuksköterskor för att ta reda på hur de upplever informationskompetens. Det resulterar i sju olika teman som sedan delas in i olika nivåer av medvetandegrad. Resultatet visar att informationskompetens är en viktig beståndsdel inom alla delar av sjuksköterskeprofessionen och att det präglar hela yrkesrollen. Det framkommer även att betydelsen av det behöver uppmärksammas och bli mer känd, framför allt för cheferna inom sjuksköterskeprofessionen. För att en förändring ska kunna ske är det viktigt att betydelsen av sjuksköterskornas informationskompetens ges större fokus och att utbildningen för sjuksköterskorna inom informationskompetens är forskningsbaserad. Forster (2015) påpekar att det finns ett antal undersökningar som handlar om hur man utvecklar sjuksköterskornas informationskompetens, men att det inte finns mycket forskat på vilken effekten och resultatet blir av detta arbete.

Som ett resultat av att det behövs bättre förståelse för sjuksköterskornas informationsbehov genomför Lindsay, Oelschlegel & Earl (2017) en studie på ett sjukhusbibliotek i USA. Syftet med studien är att ta reda på sjuksköterskornas behov av undervisning. Studien visar att sjuksköterskorna som högsta prioritet vill få kunskap om vilka hälsorelaterade mobilapplikationer som finns tillgängliga för personalen. De uppger även att de har behov av att utveckla sin kunskap inom att söka evidensbaserad information. Studien visar även hur sjuksköterskorna önskar att undervisningen genomförs och i första hand är det genom att bibliotekarier kommer till avdelningen och genomför undervisningen på plats. Den personliga kontakten med en bibliotekarie anses viktig och det mest effektiva sättet för inläringen. En stor del anser även att e-lärande är en bra metod för att tillgodogöra sig kunskaperna. Fördelarna med dem är att de kan användas både närsomhelst och varsomhelst. De kan även integreras i valfri redan existerande plattform som sjuksköterskor har tillgång till och använder sig av (Lindsay, Oelschlegel & Earl, 2017).

Enligt Ebenezer (2015) har sjuksköterskorna behov av att söka information både för att få svar på frågor som rör den kliniska verksamheten och för den personliga kompetensutvecklingen. I det kliniska arbetet använder sjuksköterskorna framför allt källor de litar på och känner till. De värderar då mänskliga resurser högt och söker ofta information genom dialog med kollegor. Källor som är lättillgängliga och bekväma att använda värderas högre än kvalitet. Det anses alltför tidskrävande att logga in för att få tillgång till elektroniska tidskrifter, så de fysiska tidskrifterna föredras. Sjuksköterskorna ser inte sjukhusbiblioteket som den primära informationskällan i det kliniska arbetet, utan använder det främst för fortsatt professionell utveckling eller då de är i en studiesituation. Det är även svårt för dem att lämna den kliniska verksamheten för att besöka sjukhusbiblioteket och informationsbehov uppkommer ofta vid tidpunkter då sjukhusbiblioteket har stängt. Även om sjuksköterskorna anser att bibliotekarierna är hjälpsamma, så upplevs de inte som tillgängliga då det gäller att lösa problem i den kliniska verksamheten. Ytterligare hinder för sjuksköterskornas informationssökning

kan vara den tradition som råder inom en verksamhet eller att chefer inte uppmuntrar det. Även om sjukhusbiblioteket är flitiga i sin marknadsföring gentemot sjuksköterskorna är det inte tillräckligt för att nå ut till dem. För att få kunskap om de behov sjuksköterskorna har är det viktigt att bibliotekarierna även har ett nära samarbete med de inom sjuksköterskeprofessionen som arbetar med forskning och utbildning (Ebenezer, 2015).

Sjuksköterskors informationskompetens sett utifrån informationsteknologi, är en kompetens som inte alltid efterfrågas vid rekryteringar. Det är något Dowding (2013) undersöker, genom att analysera platsannonser för sjuksköterskor och se hur stor del av dem som efterfrågar kunskap inom informationsteknologi. Resultatet visar att endast cirka 65 procent av platsannonserna efterfrågar baskunskaper inom informationsteknologi i sin arbetsbeskrivning. Det beskrivs som att processen inte fungerar tillfredställande, eftersom informationsteknologi anses vara en viktig faktor för att sjuksköterskorna ska kunna fullfölja sin framtida roll som navigatör inom kunskap. Enligt Ebenezer (2015) kan dock bristen på tid för informationssökning göra att sjuksköterskor får en negativ inställning till informationsteknologin, då den kan anses ta tid från den direkta patientvården.

4. Teoretiskt analysverktyg

Den teori jag har valt att använda mig av är *The seven faces of information literacy* (Bruce, 1997). Forskaren Christine Bruce har i sin doktorsavhandling genomfört en fenomenografisk studie som undersöker undervisande lärares, på högskole- och universitetsnivå, uppfattningar om informationskompetens. Tidigare förståelse av begreppet informationskompetens utgår till stor del från behaviorismen, medan Bruce istället genom sin fenomenografiska undersökning önskar beskriva de olika uppfattningar som finns om begreppet. I undersökningen framkommer det sju uppfattningar om informationskompetens som bildar sju kategorier. De sju kategorier som enligt Bruce (1997) framkommer är:

1. The information technology conception
2. The information sources conception
3. The information process conception
4. The information control conception
5. The knowledge construction conception
6. The knowledge extension conception
7. The wisdom conception

I samtliga kategorier ingår begreppen informationsteknologi och informationsanvändning. Dock får de olika stor betydelse beroende på vilken kategori som beskrivs. I kategori ett till fyra ses information som objektiv och informationsanvändningen har inte så stor betydelse. I kategori fem till sju däremot är informationsanvändningen i fokus och information ses som subjektiv (Bruce, 1997). *The seven faces of information literacy* har varit användbar i många undersökningar om informationskompetens. En av dem är Passad (2003) som i sin magisteruppsats använder sig av denna teori, då studentundervisningen på Karolinska Institutets Universitetsbibliotek analyseras. Genom observationer av studentundervisningen med efterföljande enkäter till deltagarna framkommer resultatet som visar att det huvudsakligen är kategori två och tre som används vid undervisningen. Det är även

något som Limberg, Sundin och Talja (2012) tar upp. De understryker att om det endast fokuseras på IT eller att söka och finna information, så begränsas undervisningen till ett fåtal av Bruce kategorier. Det borde i undervisningen istället läggas större fokus på värdering, analys, tolkning och etiskt användande av information för det specifika syfte som finns. Beroende på vilket teoretiskt perspektiv som används kan betydelsen av informationskompetens variera. Även om det inte alltid är tydligt vilka teoretiska perspektiv som används, kommer det alltid påverka på vilket sätt vi lär oss eller forskar om informationskompetens (Limberg, Sundin & Talja, 2012).

Den första kategorin kallar Bruce *The information technology conception*. Här ligger fokus på informationsteknologin och det eftersträvas en objektiv syn på information. Relationen mellan människa och information beskrivs som att den är beroende av teknologin och den går att dela in i två undergrupper. Den första av dem innebär att informationskompetens uppfattas som effektiv användning av informationsteknologi och det är ett mål som går att uppnå. Det kan förklaras med att användaren känner sig bekväm med informationsteknologin och dess utveckling. Det ses som ett delat ansvar att alla inom gruppen har möjlighet att uppnå detta. Den andra undergruppen innebär att informationskompetens uppfattas som effektiv användning av informationsteknologi, men det är istället ett ouppnåeligt mål. Här görs försök att hela tiden upprätthålla sin kompetens inom området och den utveckling som sker, men det blir istället en barriär för att uppnå informationskompetens. Här ses det som individens eget ansvar att uppnå detta (Bruce, 1997).

I den andra kategorin, *The information sources conception*, uppfattas information även här som objektiv. Fokus ligger på informationskällan och den kunskap som behövs för att den ska kunna användas. Kategorin är indelad i tre undergrupper. Den första innebär att ha kännedom om informationskällor och dess struktur. Det kan då vara en resurs på biblioteket till exempel en databas, bok eller en bibliotekarie. Den andra gruppen innebär att ha kännedom om informationskällorna och sedan kunna använda dem självständigt. Skillnaden mot den första kategorin är att det självständiga användandet. I den tredje gruppen är det flexibel användning som står i fokus, antingen självständigt eller via en mellanhand (Bruce, 1997).

Kategori tre benämns *The information process conception* och här fokuseras på informationssökningsprocessen och hur den gör information tillgänglig för användaren. Den här processen beskrivs som strategier som genomförs av användaren då de behöver skaffa kunskap om något de upplever att de fattas. Det är dock viktigt att veta vad informationsbehovet är. Information ses fortfarande som objektiv (Bruce, 1997).

Den fjärde kategorin kallar Bruce *The information control conception* och fokus ligger på hur informationen kontrolleras och organiseras för att vid ett senare tillfälle kunna återvinnas. Det finns tre verktyg för utförandet och de innebär att använda dokumentskåp, den mänskliga hjärnan eller elektroniska databaser. En informationskompetent person betraktas vara någon som kan använda olika media för att få tag på information som sedan kan lagras för att kunna användas när behov uppkommer. Även i denna kategori ses information som objektiv (Bruce, 1997).

Inom kategori fem, *The knowledge construction conception*, ses information som subjektiv, vilket betyder att det är unikt för varje specifik användare. Information används för att bygga upp en kunskapsbas inom ett område där det saknas kunskap och

det kan fås genom kritisk analys. En informationskompetent person kan använda strategier för att anta olika personliga perspektiv (Bruce, 1997).

I den sjätte kategorin, *The knowledge extension conception*, ligger fokus fortfarande på informationsanvändning och resultatet som önskas uppnås är utveckling av nya idéer och lösningar på problem. Kunskapsbasen fås genom vetenskaplig reflektion och personlig erfarenhet. Målet är kunskapsutveckling och intuition ses som en nödvändig egenskap för att kunna använda information på det sätt som denna kategori beskriver (Bruce, 1997).

Den sjunde kategorin kallar Bruce *The wisdom conception* och här ses information som subjektiv. När den används på ett klokt sätt kan information förändra människor, istället för att det är informationen i sig själv som förändras. Då information används på ett klokt sätt speglas de egna värderingarna i samspel med den kunskapsbas som byggts upp, och förmågan att se på information i ett större sammanhang är väsentlig (Bruce, 1997).

Kategorierna visar att informationskompetens inte nödvändigtvis är driven av teknologin. Dock har det varit störst fokus på det i en stor del av den användarundervisning som bedrivits vid högskolor och kategori fem till sju saknas ofta (Bruce, 1997). Teorin är lämplig att använda sig av inom ramen för denna uppsats eftersom den möjliggör en studie av flertalet aspekter av bibliotekariers och sjuksköterskors informationskompetens. Även om Bruce (1997) kategorier baseras på hur undervisande lärare på högskole- och universitetsnivå uppfattar informationskompetens, anser jag att det fungerar att översätta till sjuksköterskornas kontext. Anledningen till det är att även sjuksköterskorna har ett yrke där information i olika former är en central aspekt inom professionen.

5. Metod

I det här avsnittet redogörs för den valda metoden och tillvägagångssättet som använts i undersökningen. Till sist kommer en beskrivning över hur arbetet med analysen av resultatet genomförts.

5.1 Metodval

I min undersökning önskade jag undersöka både bibliotekariernas och sjuksköterskornas perspektiv på vilken betydelse sjukhusbiblioteket kan ha för sjuksköterskornas informationskompetens. Eftersom jag önskade ta reda på de uppfattningar de hade, så valde jag en kvalitativ studie och som datainsamlingsmetod genomförde jag semistrukturerade intervjuer. Bryman (2011) betonar att semistrukturerade intervjuer karakteriseras av flexibilitet och följsamhet, och att intervjun kan röra sig i olika riktningar beroende på om det uppkommer viktiga frågor under intervjun. Jag ansåg att semistrukturerade intervjuer passade mitt ämne, eftersom jag då kunde ställa följdfrågor på de uppfattningar informanterna gav i svaren. Eftersom de här uppfattningarna eventuellt kunde skilja sig åt beroende på vem som intervjuades, var flexibiliteten hos den semistrukturerade intervjun viktig för resultatet av undersökningen.

5.2 Urval

Det har genomförts sex intervjuer, där tre informanter var sjukhusbibliotekarier och tre var sjuksköterskor. Genom att informanterna var från båda yrkeskategorierna fanns det möjlighet att undersöka både hur sjukhusbibliotekarierna arbetade gentemot sjuksköterskorna, men även hur sjuksköterskorna såg på betydelsen av det arbetet. Anledningen till att sjuksköterskor valdes som en av målgrupperna för undersökningen var dels att de är en av de största yrkesgrupperna på sjukhuset. Men även att det enligt Karlsson-Lod och Kraft (2004) visar sig att många av sjuksköterskorna inte känner till de resurser sjukhusbiblioteket tillhandahåller. Bibliotekarierna arbetade på tre olika sjukhusbibliotek i södra Sverige och sjuksköterskorna arbetade på de tre olika sjukhusen där biblioteken tillhörde. Jag kontaktade de olika sjukhusbiblioteken via e-post, där en förfrågan gjordes om någon bibliotekarie med erfarenhet från den pedagogiska verksamheten kunde tänka sig medverka på en intervju. En bibliotekarie från varje sjukhusbibliotek tackade ja till att delta i undersökningen. Sjuksköterskorna fick jag kontakt med via sjukhusbiblioteken, då jag efterfrågade sjuksköterskor som de visste var användare av bibliotekens resurser. Jag skickade sedan e-post med en förfrågan om de kunde tänka sig att medverka på en intervju och även här tackade de sjuksköterskor jag kontaktat ja till att delta. Urvalet var målinriktat, vilket betydde att informanterna valdes ut på grund av att de var relevanta för forskningsfrågorna och forskningens mål (Bryman, 2011). För att få en bredare bild och en förståelse för att det kunde finnas skillnader i hur sjukhusbiblioteken arbetade, ansåg jag att det var betydelsefullt att sjuksköterskorna som intervjuades arbetade vid vart och ett av de tre sjukhusen där sjukhusbibliotekarierna arbetade. Jag valde att inte göra ytterligare beskrivningar av informanterna, exempelvis ålder, utbildningsnivå och antal år i yrket. Det berodde på att jag ansåg att det fanns risker angående konfidentialitetskravet gällande bibliotekarierna, då sjukhusbibliotekssfären är relativt liten. Deras åsikter kunde då eventuellt kopplas till var de arbetade och vem de var. För att vara konsekvent gjorde jag samma sak med sjuksköterskornas identitet, trots att risken var avsevärt mindre för dem. För att ändå kunna särskilja informanternas åsikter benämnde jag dem som bibliotekarie A, B, C och sjuksköterska D, E och F.

5.3 Intervjuernas genomförande

Kvale och Brinkman (2014) betonar att de första minuterna av en intervju är avgörande för att informanten ska känna sig bekväm med att tala fritt och våga framföra sina synpunkter. Den som intervjuar önskar skapa en god kontakt genom att vara en lyhörd lyssnare och visa respekt och förståelse för vad som sägs. Före intervjuerna sammanställde jag två intervjuguides som båda utgick från Bruce (1997) sju kategorier om informationskompetens. Intervjuguiderna berörde samma ämnen, men frågorna såg olika ut beroende på vilken yrkeskategori jag intervjuade. Intervjuerna spelades in med mobiltelefon och transkriberades efteråt ordagrant. I transkriberingen togs det dock bort eventuella biljud såsom skratt och hummanden. Längden på intervjuerna varierade mellan 25-35 minuter. Intervjuerna genomfördes på informanternas arbetsplatser i lokaler där det inte fanns risk för avbrott. David och Sutton (2016) tar upp vikten av att hitta tid och plats där det inte finns risk för att man blir avbrutna. Informantens arbetsplats eller hem kan vara en sådan plats och ge trygghet för informanten.

5.4 Tillvägagångssätt vid analys

Vid bearbetningen av det empiriska materialet har jag använt mig av kvalitativ innehållsanalys. Det är ett verktyg som passar in de data som framkommit under intervjuerna under olika teman och kategorier. Utifrån dem görs försök att hitta gemensamma nämnare och teman som är återkommande. Det skapas sedan ett kodningsschema som utgör grunden för analysen (Zhang & Wildemuth, 2017). Efter transkriberingen läste jag igenom materialet och analyserade det med hjälp av de teman som uppkom. Jag genomförde sedan en teoristyrd analys utifrån innehållet i Bruce (1997) sju kategorier. Där placerades de teman som tidigare uppkommit in under lämplig kategori. Dock benämnde jag inte kategorierna med ett till sju, utan istället för sju kategorier sammanställde jag det till fem rubriker som speglade innehållet i kategorierna. Rubrikerna var informationsteknologi, informationskällor, informationssökningsprocessen, informationskontroll och informationsanvändning. Vid analysen var jag noga med att samtliga informanternas åsikter framkom och att samtliga citerades vid olika tillfällen.

5.5 Etiska hänsynstaganden

I den kvalitativa forskningsintervjun finns det ett grundläggande etiskt dilemma, då önskan är att intervjun ska vara så djup som möjligt men även ta hänsyn till de etiska aspekter som uppkommer (Kvale och Brinkmann, 2014). Informanterna i den här undersökningen informerades om syftet med undersökningen, att det var frivilligt att delta och att de kunde dra sig ur när som helst. De fick även information om att det råder konfidentialitet, så att informantens identitet inte gick att avslöja för de som inte hade behov av denna information. De uppgifter som framkom under intervjun förvarades och behandlades på ett sätt som gjorde att ingen utomstående kunde ta del av dem och de fick endast användas för forskningsändamålet. De här etiska principerna är de som Bryman (2011) benämner som informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras resultat och analys tillsammans. Vid analysen har jag tittat på resultatet utifrån Bruce (1997) sju kategorier. Jag väljer dock att benämna dem med rubriker som är specifika för innehållet istället för kategori ett till sju. Kategori fem till sju presenteras tillsammans under rubriken informationsanvändning, då det är fokus i alla de kategorierna. Bruce (1997) olika kategorier bygger ofta på varandra och till exempel så spelar informationsteknologi och informationsanvändning någon roll i alla kategorierna.

6.1 Informationsteknologi

Vid Bruce (1997) beskrivning av informationskompetens då det gäller informationsteknologi, är relationen mellan människa och information beroende av informationsteknologin. Vid intervjuerna säger samtliga bibliotekarier att de uppfattar att det generellt finns en viss osäkerhet hos sjuksköterskorna vid användning av informationsteknologi. Dock upplevs det även finnas de som verkar vara säkra vid användning av densamma. Bibliotekarie A påpekar att en person kan känna sig säker inom vissa delar av informationsteknologin och osäker inom andra. Samma bibliotekarie säger även:

Jag tror det är väldigt stor skillnad på hur länge man har jobbat och när man har jobbat. För de som man träffar och kommer och får hjälp hos oss, då kan det vara väldigt stor skillnad. Det finns ju de som tycker att det här med dator är lite så. Bara att söka i en dator och nästan googla är lite svårt. Men sen finns det ju de som tycker att det är väldigt lätt att använda dator. Mer hur man faktiskt ska söka i en databas, det är det de behöver hjälp med.

Bibliotekarie C tar upp att det från användarhåll på utbildningar och handledningar läggs stort fokus på den tekniska delen av informationssökningen. Bibliotekarien förväntas hjälpa till med de praktiska delarna av sökningen, såsom vilken knapp som ska klickas på. Från användarens sida läggs det inte lika stort fokus på hur tankegången ska gå innan sökningen genomförs. I intervjuerna framkommer även att två av bibliotekarierna upplever att sjuksköterskorna ställer mer frågor än vad läkarna gör. De säger att det troligtvis inte betyder att sjuksköterskorna inte är lika informationskompetenta som läkarna, utan möjligtvis lite mer osäkra. Bibliotekarie B uttrycker det så här:

Det finns också en osäkerhet på många fronter. Jag kan väl uppleva att de frågar lite mer än vad läkare gör. Och det tror jag inte egentligen har så mycket att göra med att de inte är lika kompetenta. Det är nog bara en osäkerhet bakomliggande. Eller att man har lättare för att fråga kanske.

Bibliotekarie B säger att det är viktigt att signalera att sjukhusbibliotekarien står till sjuksköterskornas förfogande och är tillgänglig för alla olika sorters frågor. Vidare säger bibliotekarie B att det inte alls upplevs som negativt om det kommer mycket frågor. Istället känns det positivt att tro att bibliotekarien kan stärka självförtroendet hos sjuksköterskorna i både yrkesroll och kompetensutveckling. Vid intervjuerna med sjuksköterskorna framkommer både de som känner sig bekväma med teknologin och även en viss osäkerhet. Sjuksköterska E söker mycket artiklar och det görs uppskattningsvis varje vecka. Det har i sin tur gjort att hen känner sig ganska bekväm med teknologin runt databaserna. Sjuksköterska F, som för tillfället läser en

vidareutbildning, har vid utbildningsinstitutionen fått undervisning i sökteknik. Efter det har ytterligare handledning genomförts med sjukhusbibliotekarien. Den hjälpen beskrivs som ovärderlig och att det inte skulle gått annars. Både bibliotekarierna och sjuksköterskor säger att den yngre generationen har med sig teknologin på ett mer naturligt sätt, då de växt upp med den och därmed använder den lättare även i yrkeslivet. Sjuksköterska E påpekar att den yngre generationen både i sin vardag och i sjuksköterskeutbildningen använder sig av tekniken på ett helt annat sätt. I utbildningen söks och läses artiklar regelbundet, så sjuksköterskestudenterna får rutin därifrån. Från ett bibliotekarieperspektiv lyfts vikten av att det till användarna signaleras tillgänglighet och stöd i alla olika sorters frågor som berör ämnet. Bibliotekarie B uttrycker det så här:

Men det som biblioteket kan göra tror jag är att bara signalera en sorts tillgänglighet och stöd i alla de här frågorna. Det är väl något som jag försöker förmedla, att vi är bara ett mail eller telefonsamtal bort. Man ska aldrig känna sig hindrad från att kontakta oss.

Här ses exempel på Bruce (1997) båda undergrupper då det gäller att se relationen mellan människa och information genom teknologin. Alltså både en känsla av att känna sig bekväm med teknologin och det är då ett mål som går att uppnå. Men även att informationsteknologin kan bli en barriär för informationskompetensen och det blir istället ett mål som är ouppnåeligt. En person skulle kunna tillhöra båda undergrupperna beroende på det sammanhang informationsteknologin används i och det beskrevs tidigare av bibliotekarie A. Det som bibliotekarie B uttrycker, att vara tillgänglig och ett stöd, kan vara en resurs som gör det möjligt för sjuksköterskan att uppnå känslan av att känna sig bekväm med teknologin. Informationsteknologin står även i fokus i arbetet med referenshanteringssystem. Alla bibliotekarierna uppger att det finns möjlighet för personalen att få undervisning i referenshanteringsprogrammet EndNote. Sjuksköterskorna E och F säger att de har behov av att lära sig mer om systemet, men att det är något de eventuellt ska göra vid ett senare tillfälle.

6.2 Informationskällor

Här ligger fokus på informationskällan och kunskapen som behövs för att den ska kunna användas, antingen självständigt eller via en mellanhand (Bruce, 1997). De informationskällor som enligt bibliotekarierna finns att tillgå på sjukhusbiblioteket är tryckta eller elektroniska böcker, tryckta eller elektroniska tidskrifter, databaser, handledning och utbildning via bibliotekarien och mobilapplikation för bevakning av tidskrifter. En del av det utbud som finns av tidskrifter är anpassat efter sjuksköterskornas behov. Det finns även databaser som är mer anpassade för sjuksköterskor, men enligt bibliotekarierna har sjuksköterskorna möjlighet att söka i alla, även de som är mer inriktade mot medicin än omvårdnad. Patientinformationsmaterial nämns också som en resurs, eftersom det är informationsmaterial som används i sjuksköterskornas arbete gentemot patienter. Här ser vi olika exempel på det som Bruce (1997) beskriver då hon säger att informationskällorna kan vara både fysiska och elektroniska. Hon understryker att i den här kategorin är det viktigt vad för sorts information man behöver, men att det inte har lika stor betydelse hur den används.

Bibliotekarie A berättar att de tidigare haft en kurs i informationssökning som var riktad mot sjuksköterskor. Den var dock inte så välbesökt, så efter det ligger fokus på att gå ut och undervisa i olika verksamheter som de blir inbjudna till. Bibliotekarie A säger även

att det tidigare på hemsidan funnits samlad information angående de resurser som är riktade mot sjuksköterskorna. Men att den informationen vid omstrukturering av hemsidan tagits bort. Istället finns det nu på hemsidorna information om databaser och informationssökning som är mer generell och vänder sig gemensamt till alla olika yrkeskategorier. Bibliotekarie B säger att de på onsdagar har något som heter ”Lär på lunchen” och att det vid senaste tillfället var fokuserat på e-resurser för omvårdnad. För att det ska finnas möjlighet för sjuksköterskorna att gå ifrån sin arbetsplats, så bjuds det på en lunchsmörgås och varar endast cirka 30 minuter. Samma bibliotekarie säger att det även är effektivt att komma ut till de olika verksamheterna och undervisa sjuksköterskorna, eftersom det finns möjlighet att nå många fler då. Det finns möjlighet att bygga vidare på de akademiska kompetenser sjuksköterskorna skaffat sig under utbildningstiden och därefter kan sjukhusbiblioteket hjälpa till att utveckla dem. Av bibliotekarie B påpekas även vikten av att ha en allierad enhetschef, som då själv vill diskutera med ledningen eller sina chefer hur de ska få loss mer tid för sjuksköterskornas informationssökning. Bruce (1997) menar att den här kategorin inte fokuserar på informationsteknologin, utan det råkar bara vara det sättet som informationen är förpackad. Dock är Bruce (1997) kategorier som handlar om informationsteknologi och informationskällor nära sammanlänkade och då informanterna pratar om informationsteknologi är det ibland istället informationskällorna som ligger i fokus.

Sjuksköterskornas bild över de resurser som finns på sjukhusbiblioteket stämmer till största del med det bibliotekarierna uppger. De olika resurser som nämns av sjuksköterskorna är böcker, databaser, handledning och utbildning, patientinformationsmaterial och artikelbeställning. Sjuksköterska E har varit på undervisning med en sjukhusbibliotekarie, som bland annat handlade om olika databaser, MESH-termer och fritextsökning. MESH-termer är medicinska kontrollerade ämnesord. Sjuksköterska D betonar fördelen med att alla databaser är tillgängliga via sjukhusbibliotekets intranät och även att de finns samlade på ett ställe. Sjuksköterska D får även hjälp av bibliotekarien att sammanställa material till personalutbildningar. Det har till exempel varit ett tillfälle då sjukhusbibliotekarien tagit fram mallar som använts som verktyg vid patientsäkerhet. Bibliotekarien är även ute i sjuksköterskans olika nätverk för att informera personalen om vilken hjälp de kan få genom sjukhusbiblioteket. Det görs enligt sjuksköterskan i syfte att öka intresset hos sjuksköterskor och undersköterskor att söka mer information. Bruce (1997) framhåller att det är kunskapen om informationskällan som gör det möjligt för användaren att hämta den information som det finns behov av. Vidare säger sjuksköterska D att kontakten med bibliotekarien är mycket positiv och den upplevs som hjälpsam och stöttande. Alla sjuksköterskorna tar även upp vikten av att använda bibliotekarien som resurs och sjuksköterska E understryker att det finns mycket värdefull kompetens som hen inte har tillräckligt av, men som bibliotekarierna har istället. Bibliotekarie A säger att informationskompetens inte behöver handla om att söka i databaser:

Att man frågar någon är ju liksom också informationskompetens. Att man vet vem man ska fråga. Eller att man vet vilken bok man ska bläddra i eller hur man ska hitta den boken man ska. Eller ett PM, vilka riktlinjer är det jag ska följa.

Här finns flera exempel på det som Bruce (1997) tar upp då hon skriver att informationskompetens också kan vara att informationskällan används via en mellanhand. Det är då viktigt att veta vilket informationsbehovet är och sedan vara villig att ta hjälp av andra i processen att få tillgång till informationen. Hon beskriver att

personen ändå anses vara informationskompetent och att oberoende inte är en nödvändighet, utan det är det flexibla användandet som står i fokus.

Bibliotekarierna anser att det är betydelsefullt med marknadsföring av sjukhusbibliotekets resurser. Det görs både genom hemsidor och genom att bibliotekarien besöker olika verksamheter och presenterar utbudet som finns på sjukhusbiblioteket. Det innebär ofta att bibliotekarien besöker en verksamhet då personalen har arbetsplatsträff och presenterar ett utvalt utbud av de resurser som finns att tillgå. Men bibliotekarierna anser även att marknadsföringen kan bli bättre och förslagsvis rikta fler kurser mot just sjuksköterskor. Bibliotekarie C berättar att de för tillfället inte har någon specifik undervisning som bara riktar sig till sjuksköterskor, utan de är mer allmänna. Tidigare har de haft utbildningar som fokuserat på sjuksköterskorna till stor del. Även om de inte uttalat varit för sjuksköterskor, så har marknadsföringen riktat sig till dem. Det har gjorts genom att e-post skickats till just sjuksköterskor med information om aktuell utbildning. Hen påpekar att det kanske bör fokuseras mer på att rikta utbildningar direkt till sjuksköterskorna som en markering att det är just för dem. De resurser som är speciellt inriktade mot sjuksköterskor bör även ges mer uppmärksamhet vid marknadsföringen. Något som handlar om både bristen på marknadsföring och nyutexaminerade sjuksköterskors utmaning att söka information, är det som sjuksköterska E tar upp:

Då var det en sköterska som bara varit färdig ett år. Och hon ville gärna läsa mer artiklar och ägna sig mer åt det. Men hon sa att man gjorde det hela tiden under utbildningen och sedan kommer man ut och jobbar och så gör man inte det längre. Och det är ju väldigt tragiskt. Det finns ju väldigt mycket information, väldigt mycket kunskap därute som vi borde ta till oss. Alltså vi borde reflektera över den för allt är inte bra, men mycket är. Och då visste inte hon hur hon kom åt bibliotekets sida här på sjukhuset. Hon har varit färdig ett år. Hon visste inte vilken tillgång hon hade till att söka artiklar via sjukhusbiblioteket.

Sjuksköterska E säger även att den här sjuksköterskan troligtvis är ganska representativ och att det är en generell bild som råder. Hen påpekar att det är ett stort steg för en sjuksköterska att spontant söka upp sjukhusbiblioteket i det dagliga arbetet och föreslår att marknadsföringen från sjukhusbiblioteket sida kan vara mer uppsökande och nästan påträngande på sjuksköterskornas arbetsplatser. Vidare säger sjuksköterska E att det kan vara bra för sjukhusbiblioteket att gå via enhetscheferna för att hitta en nyckelperson för spridning av information. Hen säger även att biblioteket behöver arbeta utifrån olika synvinklar för att marknadsföringen ska vara så effektiv som möjligt.

Samtliga bibliotekarier säger att de tror att den stressade situationen på många arbetsplatser gör att sjuksköterskorna har svårt att komma ifrån och därför inte använder informationskällorna på sjukhusbiblioteket. Det är en bild som även samtliga sjuksköterskor delar. Sjuksköterska E säger att ytterligare en orsak kan vara bristen på tradition att söka vetenskaplig information, men att de yngre sjuksköterskorna har vetenskaplighet med sig från utbildningen på ett annat sätt. Dock verkar de tappa denna kunskap då de börjar arbeta, eftersom inte tid eller tradition finns för att söka vetenskaplig information och använda sig av sjukhusbibliotekets resurser.

Betydelsen av att ha tillgång till ett sjukhusbibliotek beskrivs av sjuksköterska F:

Det är jag ju oerhört tacksam för, att de finns de här sjukhusbiblioteken. Jag skulle tycka att det var jobbigt om inte lasarettet hade ett sjukhusbibliotek. Det hade jag tyckt var jättesvårt. Men det är ju nu när jag går i skolan. När jag jobbade på en vanlig avdelning då var jag aldrig på biblioteket och det tror jag är nästan så för alla.

Sjuksköterska D anser att ledarskapet har betydelse för den kultur som råder inom en verksamhet och det kan vara viktigt att cheferna får introduktion angående vilka resurser som finns för personalen på sjukhusbiblioteket. Bibliotekarie C tar upp att många av sjuksköterskorna som vänder sig till sjukhusbiblioteket för hjälp med informationssökning inte har studerat på länge. Sjuksköterskeutbildningen var tidigare mer fokuserad på den information som behövs i vardagen på arbetsplatsen och därför har sjuksköterskorna inte med sig vetenskaplighet och sök teknik på samma sätt.

Bibliotekarie B framhåller vikten av att sjukhusbiblioteken vet hur nyttiga de olika resurserna som biblioteken tillhandahåller är. Ett exempel på det är databasen ”Nursing reference center” som vänder sig till sjuksköterskor och som av bibliotekarien framför allt upplevs vara anpassad efter amerikanska förhållanden. Det upplevs svårt att bedöma kvaliteten på forskningen och om det är en databas som sjuksköterskeprofessionen har behov av. Bibliotekarie B säger att det behövs ett närmre samarbete med sjuksköterskorna för att utvärdera databasen och se om den uppfyller de behov sjuksköterskorna har. En fråga som bibliotekarie B anser är viktig att ställa sig är om riktlinjerna är tillämpbara i en svensk kontext. Anledningen till att det anses viktigt att utvärdera databaserna är för att skapa ett mervärde kring resurserna. Även bibliotekarie A nämner samma databas och säger att den är menad att vara ett stöd i det kliniska arbetet, men att det kan ifrågasättas om sjuksköterskorna upplever den som användbar. Här finns en koppling till en annan av Bruce (1997) kategorier, som handlar om informationsanvändningen. Där beskriver Bruce (1997) att kritisk analys även kan beskrivas genom att informationens användbarhet utvärderas. Det är det som bibliotekarierna tar upp här, då databasens användbarhet ifrågasätts. Enligt bibliotekarie A har sjukhusbiblioteken bra resurser för de som forskar, vidareutbildar sig eller arbetar med projekt. Men att det skulle behövas mer kunskap om vilka informationsbehov sjuksköterskorna har i det vardagliga kliniska arbetet och att det är en utmaning för biblioteket att veta om resurserna som är tillgängliga är de bästa för sjuksköterskornas behov. Bibliotekarie A säger:

Det är liksom ett fokus där, att man faktiskt ska kunna använda det som vi har. Har vi rätt saker? Gör vi rätt saker? Och gör vi rätt saker för det man faktiskt behöver. Och vad är det faktiskt för informationsbehov som finns och det är ju hela tiden så där. Vem ska man fråga, hur ska man fråga och hur ska man få ett bra underlag.

De här exemplen kan relateras till då Bruce (1997) beskriver att för att lyckas få tag på rätt information, behöver det vara tydligt vilket informationsbehovet är och att ha tillräcklig kunskap om de informationskällor som finns. Bibliotekarie B beskriver svårigheten att bedöma om en specifik databas är anpassad för sjuksköterskornas behov och även att det behövs ett samarbete med sjuksköterskorna för att genomföra en utvärdering. Men för att som bibliotekarie ha möjlighet att ta reda på detta, krävs det först och främst att sjuksköterskorna har kunskap om den specifika databasen.

6.3 Informationssökningsprocessen

Bruce (1997) menar att informationssökningsprocessen ser olika ut beroende på vem som utför den. Vid intervjun pratar bibliotekarie C om vad begreppet informationskompetens innebär. En del av det formuleras så här:

Framför allt dels om att överhuvudtaget kunna formulera ett informationsbehov för det första tänker jag. Sen också att veta hur man ska gå vidare därifrån att söka och hitta information som man tycker är relevant utifrån det behovet man har formulerat.

Bruce (1997) beskriver informationssökningsprocessen som att en person står inför ett område där det saknas information eller kunskap. Det utförs och fullföljs sedan en process för att finna den information som täcker behovet. Det här är en aspekt av hur informationskompetens kan beskrivas (Bruce, 1997). Utifrån resultatet av mina intervjuer framgår det att informationssökningsprocessen skiljer sig åt beroende på i vilket sammanhang informationsbehovet uppstår. Det är en bild som alla informanter beskriver. Om sjuksköterskan har ett informationsbehov i till exempel forskning- eller studiesyfte ser det annorlunda ut, jämfört med då information söks i det kliniska arbetet på arbetsplatsen. Skillnaden bedöms vara att sjuksköterskorna använder sjukhusbiblioteket i större omfattning om det är ett informationsbehov som inte uppkommer i den kliniska verksamheten. Bibliotekarie A påpekar att i informationssökningsprocessen i det kliniska arbetet verkar tidsbristen vara en stor faktor till att sjukhusbibliotekets resurser inte används så mycket. Det bekräftas av både bibliotekarier och sjuksköterskor. Kulturen som råder på en arbetsplats är också viktig, då sjuksköterska E tar upp att sjuksköterskeyrket till stor del upplevs som praktiskt och att det akademiska förhållningssättet tappas då sjuksköterskan kommer ut i arbetslivet. En annan aspekt är att behovet av information i det kliniska arbetet finns just där och då, och det mest effektiva sättet för inhämtning av information är enligt sjuksköterska F att fråga en kollega eller titta i vårdhandboken. Samma sjuksköterska beskriver att det inte finns tid eller utrymme att använda sig av sjukhusbibliotekets resurser i det vardagliga arbetet:

Det är ju undersköterskor och sjuksköterskor, vi är ju på avdelningen. Vi stämplar ju bokstavligen verkligen in och stämplar ut. Vi kan ju inte bara gå en kvart som alla andra kan. I alla fall inte om du jobbar på en vanlig vårdavdelning. Så därför blir det ju inte. När jag suttit på sjukhusbiblioteket så pass mycket, så har jag ju sett alla de här andra yrkeskategorierna de är ju här på ett helt annat sätt. Eller om du jobbar på mottagningar. Så kan du ju som sjuksköterska också gå ifrån på ett annat sätt. Det har jag liksom också listat ut. Men en vanlig vårdavdelning då gör du inte det. Du säger inte ”jag ska bara till biblioteket”. Det finns inte i vår vokabulär. Det är ingen som säger att jag går och slår i någon databas och ser vad senaste forskningen säger. Alltså det förekommer inte. Vi har det inte naturligt. Det är inte integrerat alls med hur vi arbetar.

Sjuksköterska D framhåller att fråga kolleger inte är ett evidensbaserat sätt att arbeta, men att det är så det ofta fungerar. Anledningen till att information söks på det här sättet uppges vara tidsbrist och att informationen på det sättet är lättillgänglig. Enligt sjuksköterska D har både den institution hen studerat vid och sjukhusbiblioteket betydelse för kunskapen i informationssökningsprocessen. Vidare berättas att efter genomgång i skolan så glöms ibland kunskapen bort efteråt och då kan istället sjukhusbibliotekarien hjälpa till med support. Sjuksköterska E berättar att då ett informationsbehov uppstår använder hen ofta Google för att få en första översikt. Det uppges att det är ett bra sätt och att mycket information kan hittas. Samma

sjuksköterska säger dock att om det finns ett behov av vetenskaplig kunskap och information, ser processen annorlunda ut och istället söks informationen i databaserna via bibliotekets hemsida. Samtliga sjuksköterskor berättar att de haft handledning med en bibliotekarie vid ett eller flera tillfällen och förutom att det är en informationssökningsprocess, så är det också ett tillfälle att lära sig databasens uppbyggnad och sök teknik. De beskriver det med olika ord såsom värdefullt och positivt. Sjuksköterska E lyfter vikten av att använda bibliotekarierna och den värdefulla kompetens de har:

Alltså som när jag satt med den här bibliotekarien. Hon har ju inte samma kompetens som jag. Men hon har ju kompetens att söka och hon kunde ju se vad vi gjorde för misstag när vi inte fick det vi var ute efter. Så det är ju hela den kompetensen i informationssökning och sortering.

Då sjuksköterska F haft handledning med en sjukhusbibliotekarie har de gått igenom både sök teknik och sedan sökt information tillsammans. Det beskrivs av sjuksköterskan som ovärderligt och att bibliotekarierna är kompetenta och villiga att hjälpa till. Hen menar vidare att om inte information söks regelbundet är det lätt att kunskapen om hur databaserna används glöms bort. Det är därför betydelsefullt att sjukhusbibliotekarien finns som resurs och har möjlighet att förklara på ett enkelt sätt. Det här är olika beskrivningar av det som Bruce (1997) menar, då hon i beskrivningen av informationssökningsprocessen tar upp att den kan se olika ut för olika individer och beroende på sammanhanget det utförs i. Bruce tar även upp att processen innehåller olika moment och att resultatet av processen resulterar i en praktisk handling av något slag.

Sjuksköterska D berättar varför det är viktigt att sjukhusbiblioteket finns för sjuksköterskorna i informationssökningsprocessen:

Vi behöver försöka få sjuksköterskor att börja undersöka och titta på evidens. Vi behöver få sjuksköterskor att forska mycket mer. Och då behöver man ha support. Ska vi ha en klinisk forskning och ska vi kunna titta på saker och ting, så behöver man ha det stödet ifrån de som kan.

Från bibliotekarie C lyfts att sjuksköterskorna inte blir färdiga bara för att de har en utbildning, utan kunskapen behöver hela tiden förnyas. Sjuksköterskeutbildningen anses generell och därefter avgör den arbetsplats sjuksköterskan börjar arbeta på, vilken ytterligare kunskap som behövs och vilken information som ska sökas. Sjuksköterska E säger att bibliotekariekompetensen anses mycket värdefull och att den kompletterar den kompetens som sjuksköterskorna har. Samma sjuksköterska beskriver betydelsen av sjukhusbiblioteket så här:

Jag menar det här att kunna få stöd till att strukturera det hela. För att man som sjuksköterska eller vem man än är, så kan man söka lite här och lite där. Så sitter man med högar av artiklar och listor. Och så vet man inte vad som är vad. Utan det här, alltså struktur organisation med kvalitet.

Bibliotekarie C upplever ibland att sjuksköterskorna ser informationssökningsprocessen som jobbig och tråkig, framför allt då de är i en studiesituation. Förhoppningen från sjuksköterskorna är att det ska gå snabbt att söka information och det ska vara lätt att hitta den information det finns behov av. När de sedan märker att det tar längre tid än förväntat och de inte hittade exakt det de trodde sig kunna finna, blir det ett motstånd och det kan upplevas som frustrerande.

Från bibliotekarie C beskrivs det så här:

Man känner lite att det tar mer tid än man hade förväntat sig och man kanske inte får de här bra träffarna från början och då blir man lite nedstämd och tycker det är jobbigt. Man måste tänka om helt enkelt. Från att man har haft ett väldigt tydligt fokus så kanske man måste tänka om vad det är man egentligen behöver.

Liknande beskrivs i Bruce (1997) teori, där informationssökningsprocessen inte alltid upplevs så enkel som den kan beskrivas. Beroende på individen och sammanhanget kan processen se olika ut och det finns även individuella variationer i hur den upplevs. Gemensamt för de olika processerna är att de innehåller olika element för att ett initialt problem ska kunna lösas.

Den utmaning det innebär att överföra sina kunskaper från utbildning till arbetsliv, kan enligt min åsikt föras in under vilken som av rubrikerna i resultat- och analysavsnittet. Jag väljer dock att skriva om det här, då informationssökningsprocessen kan vara ett första steg i kontakten mellan sjukhusbiblioteket och en nytexaminerad sjuksköterska. Alla informanterna ser vikten av att sjukhusbiblioteket fångar upp sjuksköterskorna då de ska söka information i arbetslivets kontext. Bibliotekarie A påpekar att de nytexaminerade sjuksköterskorna inte alltid vet var de ska vända sig för att få tillgång till den information de har behov av. Sjuksköterska E säger att ökad synlighet och närvaro ute på avdelningarna kan hjälpa de nytexaminerade sjuksköterskorna att börja använda sjukhusbiblioteket. Det finns en medvetenhet hos både bibliotekarier och sjuksköterskor om de utmaningar som återigen finns i form av tradition och tidsbrist. Både bibliotekarier och sjuksköterskor tar upp vikten av att ha en chef som uppmuntrar sjuksköterskornas informationskompetens och att det är väsentligt för att tid ska prioriteras till det. Bibliotekarie B önskar att sjukhusbiblioteken får möjlighet att komma ut till de lärosäten som utbildar sjuksköterskor och presentera sig och visa vilka resurser som finns. På det sättet kan det skapas en brygga mellan akademi och praktik och därigenom visa att det finns en kontinuitet. Informanterna diskuterar både troliga orsaker och sedan åtgärder för att fånga upp sjuksköterskorna i början av arbetslivet. Bibliotekarie C berättar att bibliotekarierna tidigare varit med på introduktionen av nyanställda sjuksköterskor för att berätta om de resurser sjukhusbiblioteket tillhandahåller. Det har dock inte skett med regelbundenhet, beroende på hur introduktionen är upplagd. Bibliotekariens upplevelse av det är dock alltid positiv och det verkar vara betydelsefullt för sjuksköterskorna. Sjuksköterska D pratar om utmaningen i att överföra sjuksköterskornas informationskompetens från utbildningens kontext till arbetslivets:

Men jag ser ju fortfarande en brist hos sjuksköterskorna. De går först och läser på högskolan och lär sig. Och sedan kommer de ut och så söker de inte information. Alltså jag tror ibland att det är den kulturen som råder. Att när man väl kommer ut och börjar jobba så frågar man varandra. Man går inte och tittar efter vad som är evidensen, alltså den senaste evidensen för detta.

Vidare beskriver sjuksköterska D att många sjuksköterskor fortfarande inte vet att det finns ett sjukhusbibliotek, men om de är intresserade bör de bli varse om vilken hjälp det faktiskt finns att få. Hen anser att bibliotekarierna borde bli mer synliga och sjukhusbiblioteket borde marknadsföras som den serviceinstans den är. Även Bruce (1997) tar upp utmaningen i att överföra de erfarenheter och kunskaper som hämtats från utbildningens kontext och sedan överföra dem till arbetslivet.

6.4 Informationskontroll

Här handlar det om att kontrollera och organisera information för att ha möjlighet att använda den vid ett senare tillfälle (Bruce, 1997). En del av den här aspekten på informationskompetens kan handla om sjukhusbibliotekens arbete med referenshanteringssystem. Det är något som alla bibliotekarierna anser vara en resurs som sjukhusbiblioteket ska tillhandahålla. Bibliotekarie B uppger att det finns en kurs i referenshanteringssystemet EndNote på sjukhusbiblioteket, som är öppen för alla yrkeskategorier. Alla tre bibliotekarierna säger att referenshanteringssystem ibland tas upp på handledningarna och att det är beroende på vilka behov sjuksköterskorna har. Det är framför allt de som studerar eller forskar som kan ha behov av det. Bibliotekarie C berättar att de delar ut informationsbroschyrer om referenshantering när de är ute i olika verksamheter och har kurser, men att det beror på om det är grupper de bedömer är intresserade. Ingen av sjuksköterskorna har dock fått hjälp att använda referenshanteringssystem genom biblioteket. Det används till viss del av sjuksköterska E, men det uttrycks en önskan om att lära sig mer. Hen vet då att kompetensen finns och att det går att vända sig till sjukhusbiblioteket för att ta del av den. Sjuksköterskan säger vidare att sjukhusbiblioteket så klart kan marknadsföra den resursen mer, men att de som har behov av det troligtvis redan vet att det är något som sjukhusbiblioteket kan hjälpa till med. Det beskrivs av sjuksköterska E på följande sätt:

Ja, det är klart att biblioteket kan marknadsföra sig att den kompetensen finns. Men jag tror att folk som är intresserade och har behov av det vet att kompetensen finns. För jag menar att det är ju inte aktuellt för alla att använda ett referenshanteringssystem tror jag. Sen i och för sig, det fyller ett värde att har du hittat artiklar, även om det inte är många, så har du dem sparade och organiserade på ett snyggt sätt. Det har jag inte tänkt så mycket för andras del. Men för min egen del vet jag att jag behöver ta tag i detta och jag vet att kompetensen finns.

Det beskrivs även av sjuksköterska F, som just nu är i en studiesituation, att behov finns att lära sig EndNote. Hen vet då att det går att vända sig till sjukhusbiblioteket för att få undervisning inom det. Referenshanteringssystem är ett exempel på informationskontroll genom elektroniska databaser. Bruce (1997) skriver att elektroniska databaser är ett av sätten information kan kontrolleras genom och materialet blir då tillgängligt närhelst behov uppkommer. Bruce (1997) betonar att den information som sparas, väljs ut för att den bedöms ha ett framtida värde i någon form.

Sjuksköterska D brukar spara artiklar på skrivbordet på datorn. Det uppges att det säkert finns andra sätt att göra det på, men det är inget sjuksköterska D har efterfrågat eller tagit reda på. Bruce (1997) beskriver att ett sätt att kontrollera information på är genom att spara den i dokumentskåp. Det är nu över 20 år sedan Bruce teori beskrevs och dokumentskåp är inte något som används så mycket idag. Jag anser istället att det som sjuksköterskan beskriver, att spara på skrivbordet på datorn, kan gå att jämföra med Bruce dokumentskåp. Bruce (1997) menar att då information sparas i ett dokumentskåp, så behöver användaren inte spara den i sitt eget minne genom den mänskliga hjärnan. Hjärnan belastas då inte med onödigt information, eftersom det finns en gräns för hur mycket information den kan spara.

Ett annat exempel på informationskontroll är då bibliotekarie A säger att sjukhusbiblioteket vid något tillfälle hjälpt avdelningar att strukturera den information de har behov av. Dock är det inte något som sjukhusbiblioteket lägger fokus på eller marknadsför. Sjuksköterska D berättar att informationsmaterial till patienter finns spar

på sjukhusbiblioteket. Sjuksköterskan har sedan möjlighet att gå dit och söka efter lämpligt material för sitt informationsbehov. Eftersom allt material finns sparad, kan hon se hur olika områden har utvecklats och sedan göra jämförelser med hur det ser ut nu. Betydelsen av det beskrivs så här av sjuksköterska D:

Ja, alltså när det gäller informationsmaterial till patienter så har de sparad allt. Alltså där kan man gå dit och det är en riktig guldgruva om man ska hitta saker. De har kvar saker och ting. Sedan vet jag inte om det ingår i deras uppdrag egentligen, men så har det varit.

Det här är ett exempel på det som Bruce (1997) tar upp när hon beskriver att informationen är vald utifrån en viss kontext och att den kan ha betydelse för framtida forskning eller utbildning. Informationsanvändningen har inte så stor betydelse i den här kategorin, utan det är kontrollen som är väsentlig. I fallet där sjukhusbiblioteket sparar informationsmaterial till patienterna, har dock sjukhusbiblioteket informationskontrollen. Sjuksköterskan får lita på att det material som behövs finns sparad, eftersom det är något som är utom hennes kontroll. Bruce (1997) skriver även att informationen ska vara möjlig att få tag på och använda vid behov, vilket i det här fallet kan kräva en viss planering.

6.5 Informationsanvändning

På vilket sätt information används är subjektivt. En personlig kunskapsbas byggs upp och det har i sin tur betydelse för utvecklingen av nya idéer och lösningar på problem. Den samlade kunskapen kan göra att information används på ett klokt sätt (Bruce, 1997). Bibliotekarierna säger att källkritik är något som har ingått i en del av de kurser som sjukhusbiblioteket genomfört för användarna på biblioteket. Det tas då upp hur tankarna kan gå kring att det finns olika sorters information, på olika ställen och vad syftet är med informationen. Bibliotekarie C berättar om tankarna kring undervisningen i källkritik:

Det är en utav de sakerna som jag tycker är lite synd ibland när man går ut i arbetsgrupper här. Och det har med att göra det jag sa förut att man förväntar sig att få en viss sorts undervisning där det handlar väldigt mycket om så här konkret vad ska jag göra, hur ska jag klicka och så. Och inte så mycket om det här hur ska jag tänka. Där ligger ju också källkritiken mycket. Och då tycker jag när jag försöker prata om de grejerna, så tappar jag folk lite grand faktiskt. Och det har gjort att vi inte har prioriterat det så mycket.

Samma informant säger att undervisning i källkritik ofta tas upp i punktform och upplevs lite självklart. Istället känns det bättre att väva in det indirekt vid undervisning eller handledning, så att det kan relateras till i sitt sammanhang. Samtliga bibliotekarier säger att källkritik ofta diskuteras i någon form vid handledningstillfällen och sjuksköterska F säger att det har nämnts vid handledningstillfällen. Bibliotekarie B påpekar vikten av att det vid utbildningar och handledningar tas upp att även om sökningar genomförs i databaser som biblioteket tillhandahåller, ska det inte tas något för givet gällande kvalitetsindikatorerna. Utan det är viktigt att ändå ha ett kritiskt förhållningssätt. Bibliotekarie B säger vidare att all informationssökning som leder fram till ett bra resultat är tillåten och att det inte aktivt utesluts vissa typer av verktyg vid undervisningen. Ett exempel som tas upp är Google Scholar. Den bedöms av bibliotekarie B vara mycket bra, men den ska användas med försiktighet och granskas noggrant. Enligt Bruce (1997) är informationsteknologin inte väsentlig för att en kunskapsbas ska kunna byggas upp. En del har behov att använda den, men för andra kan informationsteknologin bli en barriär. Sjuksköterskorna D och E anser att den

kunskap de skaffat sig inom kritisk analys, har de till största del fått via den institution de tidigare studerat vid och sjukhusbiblioteket har inte haft så stor betydelse för den kompetensen. Sjuksköterska E säger dock att sjukhusbiblioteket skulle kunna ha betydelse för sjuksköterskornas kritiska analys genom att undervisa sjuksköterskorna i hur man kritisk analyserar vetenskapliga artiklar och visa saker de ska tänka på och bedöma trovärdigheten. Det som diskuteras med informanterna om att kritiskt analysera beskrivs av Bruce (1997) med att de personliga perspektiven är viktiga och för att det ska finnas möjlighet att bygga upp en personlig kunskapsbas, behövs förmågan att kritisk kunna analysera det man läst. Förmågan att kunna se vilket värde olika information har behövs och även förmågan att bedöma om det kan vara användbart för den enskilda individen. Information är unik och den blir en del av den specifika användaren. Användarens förmåga att väga och analysera informationen är central för att den personliga kunskapsbasen ska kunna byggas upp.

Sjuksköterska D brukar kontrollera sin kunskap gentemot forskning och då används de databaser som sjukhusbiblioteket tillhandahåller. På det sättet blir sjukhusbiblioteket stöttning i arbetet. Det beskrivs så här:

Men om jag har någonting för mig så tänker jag, ok, så här tror jag att det är. För nu mer tror man, nu vet man inte längre känner jag. Och då måste jag ju kolla det. Ja men, vad finns det skrivit om det här området? Är det på det här sättet som jag tror eller inte? Då blir det sant eller falskt på något vis. Och får jag då på fötterna, då är det ju stöttning i mitt jobb. Det är stöttning i jobbet hur som helst.

Det kan relateras till Bruce (1997), då hon framhåller att kunskapsbasen kan utvecklas både genom vetenskaplig reflektion och personliga erfarenheter. Bruce beskriver att en annan viktig faktor för utvecklingen är intuition, som handlar om hur nya insikter fås. Det beskrivs som något undermedvetet och att det byggs upp under lång tid genom erfarenhet. De kan vidare leda till att det skapas kreativa lösningar på problem. Sjuksköterska D beskriver att informationen som inhämtats är stöttning i arbetet. Det kan kopplas till då Bruce (1997) skriver att klokt användande av information kan placeras i en större kontext. Den kan sedan användas till fördel för andra. Sjuksköterska D berättar även att databaser används för att kontrollera kunskapen och att det är stöttning i arbetet. Bruce (1997) beskriver att då kunskapsbasen utvecklas kan informationsteknologin ses som ett hjälpmedel som bidrar till utvecklingen. Den frigör tid och energi som istället kan läggas på den process som behövs för att skapa kreativa insikter. Sjuksköterska D säger vidare att samarbetet mellan sjukhusbiblioteket och sjuksköterskorna kan utvecklas ännu mer. Exempel på det kan enligt sjuksköterskan vara då det görs förbättringsarbete ute i verksamheten. Då skulle bibliotekarien med sin kompetens kunna vara med och lyssna in, för att sedan se på vilket sätt de kan vara en resurs. Sjuksköterska D påpekar att det säkert kan finnas fler ingångar till ett samarbete mellan professionerna. Enligt hen är en av sjuksköterskans kärnkompetenser informatik. Men ibland kanske inte sjuksköterskans kompetens inom området är tillräcklig och då kan bibliotekarien vara en viktig resurs. Det här är ett exempel på då Bruce (1997) beskriver att ett sätt att bygga upp den personliga kunskapsbasen kan vara genom interaktion med andra människor. Det kräver dock att personen själv behöver vara medveten om vilket ens eget mål är och sedan ha förmågan att kommunicera det till andra. Fler exempel på interaktion mellan människor är då bibliotekarie B pratar om vikten av att ha en allierad enhetschef.

Ett annat exempel på interaktion är då sjuksköterska D tar upp att om sjuksköterskor ska bedriva klinisk forskning, så behövs stödet från de som har kunskapen i form av sjukhusbibliotekarien. Sjuksköterska D säger även att samverkan med bibliotekarien kan vara då patientmaterial ska tas fram. Sjukhusbibliotekarien kan då vara en resurs och hjälpa till att utvärdera om det är tillräckligt informativt. Bibliotekarie C framhåller att de kliniska beslutsstöd som finns som databaser genom sjukhusbiblioteket, kan vara till hjälp för sjuksköterskorna i informationsanvändningen. Att söka information i det vardagliga kliniska arbetet kan enligt bibliotekarien kanske bli vanligare om de nyutexaminerade sjuksköterskorna fortsätter att söka evidensbaserad information även i yrkeslivet. Bibliotekarie C säger vidare att sjukhusbiblioteket kan vara betydelsefullt för sjuksköterskorna i deras kompetensutveckling och att sjuksköterskorna har ett ansvarsfullt arbete som kräver stor kompetens inom både medicin och omvårdnad. För att upprätthålla kompetensen och följa med i den utveckling och forskning som sker, är det viktigt att sjuksköterskorna har förmågan att hitta de källor som behövs.

Bibliotekarie B säger att det finns en stor potential i den synergieffekt som skapas mellan den numera mer akademiska utbildningen och den status som eftersträvas att ge sjuksköterskeprofessionen. Bibliotekets värde kan påvisas genom att biblioteket kan vara en viktig resurs i flera sammanhang. Samma bibliotekarie säger att källkritik är den mest centrala aspekten av informationskompetens eftersom att det är nödvändigt i alla sammanhang. Det betonas även vikten av att inte vara dömande och hävda att vissa vägar är bättre än andra, även om vissa vägar naturligtvis kan vara mer lämpade beroende på sitt sammanhang.

7. Diskussion

I det här avsnittet diskuteras resultat och analys utifrån mina frågeställningar, empiriska material och den litteratur jag tagit del av.

Sett utifrån Bruce (1997) teori är det framför allt kategorierna ett till fyra som tydligast visar sig i min studie. I den tidigare forskning jag tar upp framstår det till stor del att den betydelse som sjukhusbiblioteken har för informationskompetensen hos sjuksköterskorna, är objektiv och informationsteknologin ges ett stort fokus (Holst et al., 2009). Det är även något som Bruce (1997) diskuterar, då hon beskriver att kategori fem till sju som handlar om informationsanvändning, inte framkommer tydligt inom den undervisning i informationssökning som bedrivs på olika bibliotek. Jag anser dock att mycket av det arbete som sjukhusbiblioteket gör som ingår i kategori ett till fyra i Bruce (1997) teori, kan ha betydelse för den personliga kunskapsbas som sjuksköterskorna bygger upp och sedan har förmågan att använda på ett klokt sätt.

Jag är medveten om att sjuksköterskorna i den här undersökningen inte kan anses vara representativa för sjuksköterskor i allmänhet. Samtliga informanter upplever att majoriteten av sjuksköterskorna på sjukhusen inte använder sjukhusbiblioteket. Dock anser jag att de sjuksköterskor som medverkar i min studie kan kallas för typiska användare av sjukhusbiblioteket inom sjuksköterskeprofessionen, eftersom främsta anledningen till att de använder det är forskning, vidareutbildning och kompetensutveckling. Det framkommer även att sjuksköterskornas informationskompetens ser annorlunda ut om de är i en studie- eller forskningssituation jämfört med hur det ser ut i det kliniska arbetet. I det kliniska arbetet är det vanligare att rådfråga en kollega eller använda den litteratur som finns tillgänglig på avdelningen. Det diskuteras även av Dee och Stanley (2005). Även Bruce (1997) beskriver att informationssökningsprocessen kan se olika ut för olika individer och beroende på sammanhanget det utförs i. I det kliniska arbetet beskrivs det i min undersökning av både bibliotekarierna och sjuksköterskor olika faktorer, såsom tidsbrist och den kultur som råder på arbetsplatsen, som en bidragande orsak till att sjuksköterskorna inte använder sjukhusbibliotekets resurser i informationssökningsprocessen. De sjuksköterskor som studerar eller forskar använder sjukhusbiblioteket i informationssökningsprocessen på ett annat sätt, eftersom de inte är lika bundna till det kliniska arbetet. Sjuksköterska E som befinner sig i en studiesituation, besöker numera sjukhusbiblioteket regelbundet. Det ser dock annorlunda ut då hon arbetar i den kliniska verksamheten. Det upplevs som svårt att gå till biblioteket under arbetstid, eftersom tiden till det inte finns. Att det finns faktorer som begränsar sjuksköterskorna i deras möjlighet att söka information och använda sjukhusbibliotekets resurser är något som samtliga informanter återkommer till vid flera olika tillfällen. Det verkar spela en central roll för hur de ser på sjuksköterskornas möjlighet att utveckla informationskompetensen. Det är även något som Dee och Stanley (2005) och Ebenezer (2015) kommer fram till i sina undersökningar.

I undersökningen ser man exempel på Bruce (1997) båda undergrupper avseende informationsteknologin, det vill säga både de som känner sig bekväma med den och de som anser att den är ett hinder. Begreppet informationsteknologi ingår med varierande omfattning i alla Bruce (1997) kategorier. Under analysen har det därför ibland varit svårt att särskilja de olika kategorierna från varandra. Den osäkerhet inom informationsteknologin som bibliotekarierna uppfattar hos en del sjuksköterskor kan

vara intressant att ställa i relation till vilka krav som finns på sjuksköterskors kompetens inom informationsteknologin. Dowding (2013) finner att det inte är något som efterfrågas till så stor del vid rekryteringar. Enligt min bedömning borde det i ansökningsprocessen ges större vikt åt informationsteknologin, då det är en kunskap som är värdefull för att kunna arbeta evidensbaserat. Det är intressant att ställa det i relation till att 75 % av sjuksköterskorna upplever att de saknar tillräckliga kunskaper i databassökning (Dee och Stanley, 2005). Jag tolkar det som att de sjuksköterskor i min undersökning som känner sig bekväma med informationsteknologin, har mer vana och erfarenhet att söka information och därmed den teknologi som används. Det som bibliotekarie B säger, om att signalera öppenhet och tillgänglighet i de här frågorna, kan visa sig vara betydelsefullt för att användarna ska utnyttja dem.

Sjukhusbiblioteket visar sig vara betydelsefullt för sjuksköterskorna då det handlar om Bruce (1997) kategorier två och tre. De handlar om informationskällor och informationssökningsprocessen. Då informanterna pratar om dem vid intervjuerna går de ofta in i varandra och kan bitvis vara svåra att särskilja. Att använda bibliotekarien som resurs berör båda kategorierna och det framkommer tydligt att bibliotekariernas kompetens värderas högt av sjuksköterskorna. Det visar sig även i Lindsay, Oelschlegel & Earls (2017) undersökning, där sjuksköterskorna anser att den personliga kontakten med en bibliotekarie är det mest effektiva sättet för inläring. Bibliotekarierna anser att det är viktigt att sjukhusbiblioteket har tydlig marknadsföring gentemot sjuksköterskorna och utvärderar resurserna regelbundet. Jag bedömer att sjukhusbiblioteket genom marknadsföring mot sjuksköterskorna visar att de är en arbetsgrupp som prioriteras och ges stort fokus. Bibliotekarie B anser att det behövs ett närmre samarbete med sjuksköterskorna för att ta reda på hur användbara de specifika resurserna är. Det är en viktig synpunkt, eftersom databaser är en stor kostnad för biblioteken och det är viktigt att de är användbara för de tilltänkta användarna.

Sjukhusbiblioteket kan ha betydelse för sjuksköterskornas informationsanvändning genom att undervisa i källkritik. Dock anser sjuksköterskorna att kunskaperna inom kritisk analys framför allt har utvecklats vid de olika utbildningsinstitutioner de studerat vid. Den här beskrivningen kan enligt min bedömning förklaras med att det ingår i utbildningsinstitutionernas pedagogiska arbete och att många av sjuksköterskorna fått med sig det därifrån. Det är viktigt att sjukhusbibliotekarierna fortsätter med undervisning inom källkritik, eftersom det inte alltid haft stort fokus i sjuksköterskeutbildningen och en del sjuksköterskor därför inte har med sig lika stor kunskap inom området.

I undersökningen ses sjukhusbibliotekets betydelse för sjuksköterskorna inom flera olika områden som berör informationskompetens. Sjuksköterskorna är en stor arbetsgrupp inom sjukvårdsorganisationen som behöver ges större fokus då det här området diskuteras. För att alla sjuksköterskor ska få möjlighet att använda sjukhusbibliotekets resurser, så behöver vikten av det uppmärksammas och likvärdiga förutsättningar ges. I ett större perspektiv behöver betydelsen av att personalen har tillgång till ett sjukhusbibliotek uppmärksammas även i andra sammanhang, såsom inom sjukhusorganisationens ledning. Det diskuteras även av Bayrer, Beattie, Lucas, Melberg och Melton (2014). Om möjligheten ges kan sjukhusbiblioteket vara en betydelsefull resurs, som ger sjuksköterskorna gynnsamma förutsättningar att arbeta på ett evidensbaserat arbetssätt.

8. Slutsatser

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilken betydelse sjukhusbiblioteket har för sjuksköterskors informationskompetens. Den första frågeställningen handlar om hur sjukhusbiblioteket arbetar för att främja sjuksköterskornas utveckling av deras informationskompetens. De kategorier i Bruce teori som framkommer till största delen i sjukhusbibliotekets arbete gentemot sjuksköterskorna är kategori ett till fyra. De handlar om informationsteknologi, informationskällor, informationssökningsprocessen och informationskontroll. Bruce (1997) anser att undervisning inom informationskompetens på högskolor och universitet framför allt fokuserar på de första fyra kategorierna. Kategori fem till sju som handlar om informationsanvändning visar sig oftast inte alls. Då informanterna ombeds att beskriva vilka resurser som finns att tillgå på sjukhusbiblioteket så ger bibliotekarierna och sjuksköterskorna i stort sett en samstämmig bild. Jag tolkar det som att bibliotekets marknadsföring av resurserna till viss del når sitt syfte, eftersom bibliotekariernas och sjuksköterskornas bild är förenlig.

En viktig del av sjukhusbibliotekariens arbete handlar om undervisning och handledning i informationssökning för personalen. Bibliotekarierna anser att det är en viktig resurs som ger goda förutsättningar för evidensbaserad omvårdnad. Dock uppfattar bibliotekarierna att det finns en viss osäkerhet bland en del sjuksköterskor inför den informationsteknologi som är knuten till dessa resurser. Bruce (1997) beskriver att användandet av informationsteknologi kan bli en barriär mellan människa och information, om det råder osäkerhet hos användaren. Informationsteknologin finns i medvetandestrukturen i Bruce (1997) alla kategorier. Det är något som överensstämmer med min analys eftersom informanterna flera gånger återkommer till informationsteknologin när de diskuterar andra aspekter på informationskompetens. Det är även bitvis svårt att särskilja de data som framkommit, eftersom de ofta berör varandra.

Bibliotekarierna upplever att det innebär en utmaning att fånga upp sjuksköterskorna då de går från utbildningens kontext till arbetslivet. Det är även något som Bruce (1997) tar upp. Under intervjuerna framkommer förslag på åtgärder för att få sjuksköterskorna att uppmärksamma sjukhusbiblioteket som ett stöd och en resurs. Exempel på det kan vara att knyta kontakt redan under studietiden och även att få möjlighet att träffa dem under deras introduktion på sjukhuset. Att bibliotekarierna fångar upp sjuksköterskorna i ett tidigt skede av arbetslivet kan vara nyckeln till att sjuksköterskorna sedan använder sjukhusbiblioteket som en resurs i det fortsatta arbetslivet.

Den andra frågeställningen i uppsatsen handlar om hur sjuksköterskorna ser på sjukhusbiblioteket som en resurs för utvecklingen av deras informationskompetens. Då sjuksköterskorna beskriver sjukhusbibliotekets betydelse för dem, är det återigen Bruce (1997) fyra första kategorier som har störst fokus. Sjuksköterskorna beskriver framför allt att sjukhusbiblioteket har betydelse då det handlar om kategorierna som fokuserar på informationskällor och informationssökningsprocessen. Bruce kategorier fem till sju som handlar om informationsanvändning, visar att sjukhusbiblioteket kan ha betydelse för sjuksköterskornas kritiska analys. Det visar sig vid sjukhusbibliotekets arbete med källkritik, framför allt vid undervisnings- eller handledningstillfällen. Dock anser sjuksköterskorna inte att sjukhusbiblioteket har haft så stor betydelse för deras förmåga till kritisk analys, utan det har de lärt sig tidigare då de studerat. Min bedömning är att de första fyra kategorierna i Bruce (1997) teori utgör grunden för att sjuksköterskorna

har förmågan att utveckla nya idéer och lösningar på problem och sedan använda informationen på ett klokt sätt. På det sättet anser jag att sjukhusbiblioteket även kan ha betydelse för sjuksköterskornas informationsanvändning.

Hur sjuksköterskorna ser på sjukhusbiblioteket som en resurs för deras informationskompetens kan bero på vilket sammanhang de befinner sig i. De som använder det vid forskning, kompetensutveckling eller i studiesyfte ser sjukhusbiblioteket som en viktig resurs i det arbetet. I det kliniska arbetet är det dock inte lika självklart att använda de resurser som finns att tillgå och det upplevs finnas vissa hinder för användandet av sjukhusbiblioteket i informationsökningsprocessen. Det kan vara att tid inte prioriteras eller att det inte finns tradition i verksamheten av att sjuksköterskor söker vetenskaplig information. Det framkommer att en av förklaringarna till att utvecklingen av sjuksköterskornas informationskompetens inte prioriteras, kan vara att sjuksköterskeutbildningen inte tidigare haft lika tydlig vetenskaplig inriktning. Många av sjuksköterskorna, däribland chefer, har därför inte med sig det vetenskapliga tankesättet från sin utbildning. Det är en viktig iakttagelse och kan möjligen vara ett hinder för en del, eftersom steget att söka vetenskaplig information då blir större att ta.

Att använda sig av bibliotekarien som en resurs visar sig vara betydelsefullt för sjuksköterskorna. Det beskrivs som värdefullt och att bibliotekarierna innehar en kompetens som sjuksköterskorna har behov av. Jag anser att det som uttrycks från bibliotekariehåll om att vara tillgänglig och visa stöd i olika frågor, har betydelse för att sjuksköterskorna ska känna förtroende för sjukhusbiblioteket och få det stöd de har behov av. Jag drar slutsatsen att sjukhusbiblioteket har betydelse för sjuksköterskors informationskompetens, både ur bibliotekariernas och sjuksköterskornas perspektiv. Dock visar sig inte alla av Bruce (1997) kategorier vara lika betydelsefulla, utan det är framför allt de kategorier som benämns som objektiva för användaren som visar sig till största del. I kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska står det att de ska "aktivt tillämpa och implementera bästa tillgängliga evidens och beprövad erfarenhet i omvårdnadsprocessens alla steg" (Svensk sjuksköterskeförening, 2017, s. 8). Mot bakgrund av det är min förhoppning att fler sjuksköterskor ser att sjukhusbiblioteket är ett stöd och en resurs för dem även i det vardagliga kliniska arbetet, och inte bara i forsknings- eller studieprocessen.

8.1 Förslag på framtida forskning

Jag har tidigare berört att det varit svårt att hitta forskning om sjukhusbibliotek och användargruppen sjuksköterskor i en svensk kontext, och det är ett område jag anser behöver utforskas mer. Mer forskning kan potentiellt göra att fler sjuksköterskor börjar använda sjukhusbiblioteket och det finns då en stor möjlighet att det evidensbaserade arbets sättet inom sjukvården ökar och att forskningen blir mer lättillgänglig. Både i min undersökning samt den tidigare forskning jag presenterar tas det upp olika anledningar till att sjuksköterskorna inte använder sjukhusbiblioteket i så stor utsträckning och vad anledningarna till det kan vara. Det är ett ämne som skulle vara intressant att undersöka närmre, eftersom det inom gruppen sjuksköterskor finns en stor grupp icke-användare av sjukhusbiblioteket. Det är något som bekräftas i undersökningen av Lee och Stanley (2005). Sjuksköterskorna är den största personalkategorin inom hälso- och sjukvården (Ebenezer, 2015) och om sjukhusbiblioteket vill öka antalet användare finns det många potentiella användare bland dem. Forskning visar att läkarna använder sig mer än

sjuusköterskorna av sjukhusbibliotekens resurser (Taylor, 2015). Frågan är vad anledningen till det är, då de arbetar på samma arbetsplats och borde ges liknande förutsättningar. Det skulle även vara intressant att undersöka hur sjukhusbiblioteken skulle gå tillväga för att nå ut till sjuusköterskorna och få dem att använda sjukhusbiblioteket mer. En del av det kan handla om hur sjukhusbiblioteken arbetar med marknadsföring av sina resurser. När de ut till de potentiella användarna och hur kan de arbeta för att göra det?

Källförteckning

Opublicerade källor

Intervjuer

Bibliotekarie A, 8 november 2018

Bibliotekarie B, 15 november 2018

Bibliotekarie C, 15 november, 2018

Sjuksköterska D, 8 november, 2018

Sjuksköterska E, 21 november, 2018

Sjuksköterska F, 23 november, 2018

Publicerade källor

Almqvist, A (2018). *Medicinska bibliotekariers yrkesidentitet: - en kvalitativ studie om hur medicinska bibliotekarier förhåller sig till sin yrkesidentitet*. (Kandidatuppsats, Institutionen för Biblioteks- och Informationsvetenskap, Högskolan i Borås). Hämtad från: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1192308/FULLTEXT01.pdf>

American Library Association. (1989). *Presidential committee on information literacy: final report*. Hämtad från: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>

Bayrer, R., Beattie, S., Lucas, E., Melberg, D. & Melton, E. (2014). What Have We Done for You Lately? Measuring Hospital Libraries' Contribution to Care Quality. *Journal of Hospital Librarianship*, 14(3), 243–249. doi:10.1080/15323269.2014.888514

Bruce, C. (1997). *The seven faces of information literacy*. Adelaide: Auslib Press.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2.uppl.) Malmö: Liber.

Byrne, M. M. (2011). Information literacy: Implications for perioperative nurses. *AORN Journal*, 93(2), 282-286. doi:10.1016/j.aorn.2010.10.017

Chaturvedi, K. (2017). Evidence-based library and information practice & educational needs of health librarians: National and international trends. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 37(1), 24-29.

Cuddy, T. (2005). Value of hospital libraries: The Fuld Campus study. *Journal of the Medical Library Association*, 93(4), 446-449.

David, M. & Sutton, C.D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Dee, C. & Stanley, E. E. (2005). Information-seeking behavior of nursing students and clinical nurses: Implications for health sciences librarians. *Journal of the Medical Library Association*, 93(2), 213-222.

Dowding, D. (2013). Are nurses expected to have information technology skills? *Nursing Management - UK*, 20(5), 31-37.

Ebenezer, C. (2015). Nurses' and midwives' information behaviour: A review of literature from 1998 to 2014. *New Library World*, 116(3), 155-172.

Fichtelius, E., Persson, C. & Enarson, E. (2018). Från ord till handling på väg mot en nationell biblioteksstrategi: utkast. Stockholm: Kungliga biblioteket, Nationell biblioteksstrategi.
http://nationellbiblioteksstrategi.blogg.kb.se/files/2018/05/Från_ord_till_handling_WE_BB.pdf

Forster, M. (2015). Six ways of experiencing information literacy in nursing: The findings of a phenomenographic study. *Nurse Education Today*, 35(1), 195-200. doi: 10.1016/j.nedt.2014.06.005

Freeburg, D. (2017). A knowledge lens for information literacy: Conceptual framework and case study. *Journal of Documentation*, 73(5), 974-991. doi: 10.1108/JD-04-2017-0058

Hedman, J., Lundh, A. & Sundin, O. (2009). Att lära informationssökning för yrkeslivet: om bibliotekarier, lärare och sjuksköterskor. I Lindberg, J. & Lundh, A.H (Red.), *Informationskompetenser: om lärande i informationspraktiker och informationssökning i lärandepraktiker* (s. 133-158). Stockholm: Carlsson.

Holst, R., Funk, C. J., Adams, H. S., Bandy, M., Boss, C. M., Hill, B., ... Lett, RK. (2009). Vital pathways for hospital librarians: present and future roles. *Journal of the Medical Library Association*, 97(4), 285-292. doi: 10.3163/1536-5050.97.4.013

Karlsson-Lod, M. & Kraft, J (2004). *Sjukhusbiblioteket som en resurs: hur tillgodoses sjuksköterskors informationsbehov genom bibliotekets tjänster vid Södra Älvsborgs Sjukhus*. Magisteruppsats, Institutionen för Biblioteks- och Informationsvetenskap, Högskolan i Borås). Hämtad från: <http://bada.hb.se/bitstream/2320/1074/1/04-38.pdf>

Kungliga biblioteket. (2017). *Sjukhusbibliotek*. Hämtad 7 september, 2018, från Kungliga biblioteket <http://www.kb.se/bibliotek/Bibliotek/Sjukhusbibliotek/>

Kungliga biblioteket. (2018). *Biblioteksstatistik: Tabeller Bibliotek 2017*. Hämtad 7 september, 2018, från <https://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/allt-om-biblioteksstatistiken/>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Limberg, L., Sundin, O. & Talja, S. (2012). Three Theoretical Perspectives on Information Literacy. *Human It*, 11(2), 93-130.

Lindqvist, M. & Söderlind, P. (2013). Informationskompetens: en grundbok. (2. uppl.) Stockholm: Santérus.

Lindsay, J., Oelschlegel, S. & Earl, M. (2017). Surveying hospital nurses to discover educational needs and preferences. *Journal of the Medical Library Association*, 105(3), 226-232. doi:10.5195/jmla.2017.85

Mattsson, I. & Värn, F. (2018). *Var är sjukhusbiblioteken? Hur verksamhetschefer för sjukhusbiblioteken beskriver verksamhetens placering, möjligheter och utmaningar*. (Kandidatuppsats, Institutionen för Biblioteks- och Informationsvetenskap, Högskolan i Borås). Hämtad från: <http://www.diva.portal.org/smash/get/diva2:1229684/FULLTEXT01.pdf>

O'Dell, F. & Preston, H. (2013). Exploring factors in non-use of hospital library resources by healthcare personnel. *Library Management*, 34(1), 105-127. doi: 10.1108/01435121311298315

Passad, K. (2003). *Informationskompetensen i användarundervisningen* (Magisteruppsats, Institutionen för Biblioteks- och informationsvetenskap, Högskolan i Borås). Hämtad från: <http://bada.hb.se/bitstream/2320/948/1/03-28.pdf>

Sandieson, R. & Goodman, M. (2018). The Current Environment of E-learning Development for Information Literacy Instruction by Hospital Librarians. *Journal of Hospital Librarianship*, 18(4), 348–355. doi:10.1080/15323269.2018.1511222

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Stockholm: Socialdepartementet. Hämtad 28 september, 2018, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso--och-sjukvardslag_sfs-2017-30

Socialstyrelsen. (2018). *Statistikdatabasen*. Hämtad 20 januari, 2019, från <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-2-9>

Sundin, O. (2003). *Informationsstrategier och yrkesidentiteter: en studie av sjuksköterskors relation till fackinformation vid arbetsplatsen* (Doktorsavhandling). Borås: Valfrid.

Svensk sjuksköterskeförening. (2016). Evidensbaserad vård och omvårdnad. Hämtad från: https://www.swenurse.se/globalassets/01-svensk-sjukskoterskeforening/publikationer-svensk-sjukskoterskeforening/ssf-om-publikationer/svensk.sjukskoterskeforening.ssf.om.evidensbasera.vard_2016_2016_webb.pdf

Svensk sjuksköterskeförening. (2017). Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska. Hämtad från <https://www.swenurse.se/globalassets/01-svensk-sjukskoterskeforening/publikationer-svensk-sjukskoterskeforening/kompetensbeskrivningar-publikationer/kompetensbeskrivning-legitimerad-sjukskoterska-2017-for-webb.pdf>

Taylor (2015). Impressions of an Old Master: Hospital Libraries and Librarians, 1970–2014. *Medical Reference Services Quarterly*, 34(1), 104–112. doi: 10.1080/02763869.2015.986797

Thibodeau, P. L. & Funk, C. J. (2009). Trends in hospital librarianship and hospital library services: 1989 to 2006. *Journal Of The Medical Library Association*, 97(4), 273–279. doi:10.3163/1536-5050.97.4.011

Thomas, B. (2012). *Vad är ett sjukhusbibliotek? Utredning och förslag gällande sjukhusbibliotekens verksamhet*. Stockholm: Föreningen Sveriges sjukhusbibliotekschefer. Hämtad från: https://www.kb.se/dokument/Bibliotek/utredn_rapporter/2012/Vad%20är%20ett%20sjukhusbibliotek,%202012.pdf

Weilenmann, L. (2019, 3 januari). Patient har rätt till bedömning i vården inom tre dagar. *Vårdfokus*. Hämtad från: <https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2019/januari/patient-har-ratt-till-bedomning-i-varden-inom-tre-dagar/>

Zhang, Y. & Wildemuth, B. M. (2017). Qualitative Analysis of Content. I B. M. Wildemuth (Ed.), *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science (2nd ed.)* (s. 318-329). Santa Barbara California: Libraries Unlimited.

Bilaga 1

Intervjuguide bibliotekarier

- Vad betyder begreppet informationskompetens för dig?
- Hur tror du sjuksköterskorna känner inför användning av informationsteknologi?
Hur kan sjukhusbiblioteket arbeta för att vara en resurs för dem i att utveckla sin användning av teknologin?
- Vilka resurser för sjuksköterskorna finns att tillgå på sjukhusbiblioteket?
Hur skulle man kunna få sjuksköterskorna att använda dem mer?
- Hur arbetar sjukhusbiblioteket för att kunna vara en resurs för dem då de vill skaffa kunskap inom något de har behov av? Hur skulle man kunna utveckla det?
- Hur kan sjukhusbiblioteket ha betydelse för sjuksköterskorna i processen att kontrollera och lagra information?
- Hur arbetar sjukhusbiblioteket för att lära sjuksköterskorna hur man kritiskt granskar det man läst?
- Hur arbetar sjukhusbiblioteket med att hjälpa sjuksköterskor att använda information på ett klokt sätt i kombination med den kunskapsbas de byggt upp?
- Hur kan sjukhusbiblioteket arbeta för att underlätta sjuksköterskornas sätt att söka information då de går från utbildning till yrkesliv?
- Vilka hinder tror du att det finns för sjuksköterskorna att använda sjukhusbiblioteket på det sätt de önskar?
- Varför tror du det är viktigt att sjukhusbiblioteket finns för sjuksköterskorna?

Bilaga 2

Intervjuguide sjuksköterskor

- Vad betyder begreppet informationskompetens för dig?
- Hur känner du inför att använda den informationsteknologi du har behov av?
Har sjukhusbiblioteket haft betydelse för din användning inom detta?
- Vilka resurser på sjukhusbiblioteket använder du dig av?
Hur känner du inför att använda dem?
- Hur har sjukhusbiblioteket kunnat vara en resurs i processen att skaffa kunskap inom något du har behov av?
- Hur kontrollerar och lagrar du information? Har sjukhusbiblioteket någon betydelse för detta arbete?
- Hur har sjukhusbiblioteket betydelse för din kritiska analys av något du läser?
Hur skulle de kunna arbeta för att vara det?
- Hur har sjukhusbiblioteket haft betydelse för hur du använder information på ett klokt sätt i kombination med den kunskapsbas du byggt upp?
- Hur anser du att det har varit att överföra sättet du söker information på under utbildningen till ditt yrkesliv? Hur kan sjukhusbiblioteket vara en resurs i denna process?
- Vilka hinder kan det finnas för dig att använda sjukhusbiblioteket på det sätt du önskar?
- Varför är det viktigt att sjukhusbiblioteket finns att tillgå för sjuksköterskorna?